БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

# ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы.

1925 чылда үндезилетиннген.

1952 декабрь 18 ЧЕТВЕРГ № 246 (2676)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

## БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Н. Кузьмин.—Шынчы шүгүмчүлелдер (2 арын).

С. Тушков.—Школаларга өөредилге кижизидилгелиг ажылды бедик деннелге тургузар (2 арын).

А. Адыгжы.—Райком пленумунга отчёт (2 арын).

С. Туран.—Колхозчу аныяктар ортузунга кижизидилге ажылын удуртур (2 арын).

К. Кононенко.—Совет Украина чечектелиишкинде (2 арын).

Улустарның тайбың камгалалының Конгрези (3 арын).

М. Афонин.—Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

## Колхозтарны удуртуру — чер-чер Советтериниң чугула сорулгазы

Бешки беш чыл планының талазыбиле партияның XIX съездизиниң директиваларында көдээ ажыл-агыйның чаа күүлүг көдүрлүүшкүнүнүң программазын айыткан. Ол программаны чедиишкинниг боттандырарынга ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтери канчаардаа аажок улуг рольдуг болур. Көдээ ажыл-агыйны, ылангыя колхозтарны удуртурун чаа сорулгаларның деңнелинге чедир көдүрери чер-черниң Советтериниң улуу биле негетинип турар.

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың хүн бүрүде улуг сагыш салыышкынының болгаш дузаламчызының ачызы-биле Совет Тыванның көдээ ажыл-агыйында канчаар-даа аажок улуг чаартылгалар болган. Көдээ чоннуң 86 хуузу коллективизастатынган болгаш амыдыралдың сууржуң хевиринче шилчилге чедиишкинниг чоруп турар. Мынчангаш колхозтарны удуртурун экижидер талазы-биле айтырыг чер-черниң Советтериниң мурнунда кажангызындан-даа артык улуу биле салдынган.

Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарының, оларның ниитилештирген хөренгизин өстүрериниң, колхоз бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын калбартып хөгжүдериниң бир чугула айтырыы болза, көдээ ажыл-агыйның Уставын хажык чокка, шыңгыы сагыыры болур. Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң чоокта чаа болуп эрткен VIII сессиязынга «Областың колхозтарында көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үреп турар чоруктарны узуткаар талазыбиле хемчеглер дугайында» айтырыгны чугаалашканы таварылга эвес. Ол айтырыгны чугаалажырын бистиң области колхоз тургузуушкунунуң сорулгалары негеп турар.

Область Совединиң сессиязы бо талазы-биле улуг четпестер барын айыткан. «... Облкүүском, хөй-хөй райкүүскомнар болгаш көдээ ажыл-агый органнары колхозчу амыдыралдың кол хоойлузун шыңгыы сагыыр дээш чогуур демисел чорутпайн турарын, оон хараазы-биле областың элээн хөй районнарының дыка хөй колхозтарында көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үрээр чоруктар ам-даа болуп турарын область Соведи демдеглеп тур»— деп сессия бодунуң шиитпиринде айыткан.

Облкүүском болгаш райкүүскомнар колхозтарның организас, ажыл-агыйын быжыглаар талазы-биле айтырыг дугайында боттарының шиитпирлериниң күүселдезин дендии багай организастап турарындан мындыг четпестер болуп турар. Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үреп турар чоруктар дугайында айтырыгны Сүт-Хөл райкүүском бодунуң хуралынга бо чылын 3 удаа район Совединиң сессиязынга бир удаа чугаалашкан. Бо айтырыгның ол районда байдалын облкүүском база-ла ийи удаа чугаалашкан. Ол хирезинде-ле көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын чөр-үүр чорук Сүт-Хөл районда ам-даа узуткатынмаан.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын үрээр чоруктар Барыын-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Тес-Хем болгаш Эрзин районнарда бар болуп турунда-ла, ол районнар Советтериниң күүскомнары ийи чылдар дургузунда ол дугайында айтырыгны боттарының хуралдарынга безин чугаалашпаанын область Совединиң VIII сессиязынга демдеглээн.

Колхозчу демократияны каржызыбиле хажыдып, колхозчуларның ниити хуралдарын эвээш чыылдырар, колхозчуларның эвээш хуузу олуржуп турда, колхозчу амыдыралдың чугула айтырыгларын шиитпирлээр чоруктар турунда, райкүүскомнар болгаш көдээ (суму) Советтери ону херекке албайн эрттирип турар. Танды районнуң Калинин аттыг колхозка колхозчуларның эвээш хуузу олуржуп турда, ревизия комиссияның даргазын колхозтан үндүрген. Ындыг чоруктар өскедаа районнарда бар. Шак ындыг дүрүмге таарышпас шиитпирлерни райкүүскомнар күш чок болдурбайн турган.

Областың социалистиг чаартылгазының кол айтырыы болур сууржулга айтырыын район, көдээ (суму) Советтери база четпес удуртуп турар. Улуг-Хем районнуң колхозтарынга бо чылын 110 чурттарга бажыңнары тудар тургаш, декабрь 1-ге чедир үгле 7 бажыңнарны ажыглалга киирген турда, райкүүском болгаш көдээ (суму) Советтери сагыш салбайн турар.

Советтериниң доктаамал комиссияларын, бүгү депутаттарны болгаш бүгү совет активти колхоз тургузуушкунунуң айтырыынга херек кырынга идепкейлии-биле киириштирер болза, чер-черниң Советтери колхозчу бүдүрүлгениң ниити көдүрлүүшкүнү дээш демиселге колхозчу массаларны чедиишкинниг мобилизастап шыдаар. Ол чокка чер-черниң Советтериниң колхозчу массалар-биле харылзаазы кошкаар, а масса-биле харылзаа—Советтериниң күжүнүн үндезини болур.

Көдээ ажыл-агыйны улам көдүрериниң эрге-ажыктары болза, колхозтарның ниити ажыл-агыйын быжыглаар болгаш хөгжүдер дугайында сагыш салырын чер-черниң Советтеринден негеп турар.

Колхоз бүдүрүлгезиниң кол сорулгаларын шиитпирлээринче, көдээ ажыл-агыйның күрүне планнарын долдур болгаш ажыр күүседиринче, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыглаарынче, ниитиниң социалистиг өнчүзүн көвүдедиринче колхозчуларны мобилизаставышаан, колхозтарның ажыл-агыйынга когарал таварыштырар чоруктар-биле шиитпирлиг демиселче колхозчуларны организастаарын облкүүскомнарга, райкүүскомнарга болгаш көдээ (суму) Советтеринге область Совединиң VIII сессиязы хүлээткен.

РСФСР-ниң ажылчы чоннар депутаттарының край, область, округ, район, хоорай, көдээ болгаш суур Советтеринге соңгулдаларны 1953 чылдың февраль 22-де чорудар дугайында РСФСР-ниң Дээди Совединиң Президиуму бо чылдың декабрь 15-те Чарлык үндүрген. Ол болза, политиктиг улуг ужур-дузалыг болуушкун болур. Чер-черниң Советтеринге соңгулдалар ажылчы чоннарның политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүнүн хайныктырып үндүрер. Ажылчы чоннарның ол көдүрлүүшкүнүн ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң сорулгаларын шиитпирлээринче, область Совединиң VIII сессиязының шиитпирин боттандырарынче угландырары—бистиң областың чер-чер Советтериниң амгы үеде чугула сорулгазы болур.

## ВЦСПС-тиң секретариадында

### Кышкы каникульдарда школачыларның культуралыг хандырылгазының дугайында

Кышкы каникульдарда клубтарга, культура бажыңнарынга, ордуларынга, кызыл булуңнарга уругларның чаа чылдың ёлкаларын, утренниктерин эрттирерин, алдарлыг кижилер, эртемденнер, чогаалчылар, композиторлар, артистер-биле школачыларның ужуражыышкыннарын эрттирерин ВЦСПС-тиң секретариады профэвилелдериниң комитеттеринге хүлээткен; уругларның боттывынгыр уран-үүл көргүзүглерин организастаарын, техниктиг бөлгүмнерниң, хол кылыгларының болгаш чурулга уран-үүл бөлгүмнериниң, аныяк натуралистериниң чедиишкиннерин көргүзерин сүмелээр.

Ажылчы чоннарның улуг баштынчылары В. И. Ленин биле И. В. Сталинның амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының дугайында, бистиң Төрээн чуртувустуң маадырлыг эрткен үеэзиниң болгаш амгы үеэзиниң дугайында киноларны, база ССРЭ-ниң улустарының амыдыралы-биле, совет эртемниң чедиишкиннери-биле, улуг орус болгаш совет эртемденнерниң чогаадыкчыларының, полководчуларының, чогаалчыларының, чурукчуларының, композиторларының ажыл-чорудулгалары-биле таныштырар киноларны аныяк көрүкчүлерге кышкы каникульдарда көргүзер кино туруштарын организастаар деп шиитпирлээн.

Профэвилелдериниң библиотекалары литература утренниктерин, кежээлерин, ном делгелгелерин, эң эки номчукчуларның конкурстарын эрттирер.

Хүндүскү үеде уругларны хандырары-биле стадионнарны, хаак базаларын, катоктарны болгаш профэвилелдериниң өске-даа спортчу черлерин халаска тургузар.

(СЭТА).

## Совет эвилелинде

### 1953 чылда Бүгү-эвилелдиң хаак крозу

1953 чылдың январьда болгаш февральда Бүгү-массалыг хаак крозун эрттирер деп ВЦСПС-тиң секретариады шиитпирлээн.

Кросс дугайында дүрүмнү бадылаан. Ону эрттиринге идепкейлиг киржирин, ажылчы чоннуң калбак массазын болгаш оларның өг-бүлезиниң кежигүннериниң киржилгезин хандырарын профэвилел организацияларынга саналдаан. Кросска белеткелдерни болгаш ону эрттирерин удуртуру-биле чер-черге профэвилелдери, комсомол болгаш күш-культура организацияларындан, улус өөредилге органнарының болгаш культура-чырыдыышкын албан черлериниң төлээлекчилериниңдан тургустунган организастыг комитеттерни тургузар.

(СЭТА).

### Көдээ магазиннериниң четкизи калбарып турар

АШХАБАД. Республиканың районнар тептери болур Теджена-да болгаш Иолотанада чаа магазиннер ажытынган. Магазиннерде хеп аймаа, бажың херекселдери болгаш өске-даа чүүлдер бар.

Ам Туркмениянын суурларында 1 200 ажыг магазиннер бар. Эрткен чылдың ол-ла үеэзинге бодааргa оон миллион рубльдиң хөй бараанын үгле чыл эгезинден бээр чонга саткан.

(СЭТА).

### Котовский районнуң тараажыларының эгелекчи чоруу

КОТОВСК. (Одесса область). Партияның XIX съездизиниң директиваларында көрдүнген бешки чыл планының төнчүзүнде чедип алыр дээн тараа болгаш техниктиг культураларның дүжүдүн келир чылын чедип алыр дээш чарышты районнуң тараажылары калбартып турар. Бүгү тарылга шөлүнүң гектар бүрүзүнден 23 центнер күзүн чашкан кызылтасты, 50 центнер кукурузаны, 350 центнер чигир свёклазын алыр деп колхозчуларның болгаш механизаторларның хүлээлгелери шак мындыг.

Чазын чажып тарыыр шөлдү аңдарып белеткээн, бүгү техниктиг культуралар тарыыр черлерни 30 сантиметр болгаш оон-даа ханы аңдарган. Эрткен чылдың бүгү дургузунда төккен удобрениеге бодааргa бо чылын үгле күзүн аңдарган черге 20 муң тона удобрениени аппарып төккен. Күзүн чашкан кызылтастыг шөлдүң барык-ла чартык кезиин хана карактай тарыыр аргабиле тараан.

(СЭТА).

Каховканың суг белдириниң тудукчулары суг үндүр сордурарынга белеткенип турарлар. Монтажниктериниң бригадазы насостарны эптеп, оларны тургузуп турар. Төп насос станциязын тургузуп турар. Иван Кусляның бригадазы чедиишкинниг ажылдап, ээлчегде ийи норманы күүседип турар.

**Чурукта:** мурнуу одуругда—бригадир Иван Кусля (оң талазында) биле комсомолчу слесарь Владимир Новиков оларның насосту эптеп турары.

Чуруу **Ю. Лихуттуу.** СЭТА-ның пресслишези.

### *ЛИМОННАРНЫҢ БИРГИ ДҮЖҮДҮ*

ГЕЛЕНДЖИК. (Краснодар край). «Геленджик» совхозтуң ажылдакчылары 4 чыл бурунгаар оңгарларга 2.650 лимон сыптарын тарып олурткан. Ол болза, үлетпүр талазы-биле Кубаньга ужур-дузалыг бирги тарылга болган.

Хөй шыкты болгаш дошкун соок-тарны лимоннар чедиишкинниг шыдажып эрткеннер. Бо чылын 60 ыяш бирги дүжүттү берген; чамдык ыяштардан 35 чедир лимоннарны ажаап алган.

Ындыг ыяштарны районнуң колхозтары олуртуп турар.

(СЭТА).

### „Совет Тываның 5 чыл ою“ колхозта

Кызылдың көдээ районнуң «Совет Тываның 5 чыл ою» колхозтуң чылгычылары О. Шагдыр биле Х. Минчеймаа олар колхозтуң тургустунганындан бээр чылгычылар болуп ажылдап турарлар. Олар 1948 чылда 127 баш чылгыны хүлээп алгаш, ам 430 баш чедир өстүргеннер. Ылаңгыя бо чылын 67 беден 67 кулунну ап менди доруктурганнар.

Шагдыр биле Минчеймаа олар бо чылын 600—650 трудоденьнерни ажылдап ап, 2600—2600 килограмм тараана болгаш 325—325 рубльди авансыга алганнар.

Ол ышкаш колхозтуң инек кадарчызы алдан чеди харлыг Сымчаан үш чыл ажыр инек кадарып келген. Оон инектери үргүлчү семис, шыырак болуп турар.

* * *

Кызыл районда «Совет Тыва» көдээ ажыл-агый артелиниң 5 кижи составтыг аңчы бригадазы районнуң заготживсырьё черинге 5 муң рубльдиң өлүүн киирер керээлиг аттангаш, 6 муң рубльдиң өлүүн дужаган. Ол болза, күрүнениң аң-өлүк планын шевергин боттандырарынга аңчыларның салыышкыны болур.

Бригаданың кежигүннеринде 1350 рубльдиң өлүүн киирген Шимекпен, аныяк аңчылардан 1300 рубльдин өлүүн дужааган Арагачы ышкаш мурнакчылар бар. Колхозтуң ол аңчылары ам ийиги удаа үнүүшкүн-биле аңнап чорупканнар.

### Мөңгүн-Тайгада мал кыштагладыышкыны

Мөңгүн-Тайга районнуң ажылчы чоннары малды кыштан менди ажырарының сорулгазы-биле 422 кажааларны септеп, 11 чаа кажааларны немей тудуп, 642 янзы-бүрү чепсек-херекселлерни септеп, 68 кажааларны дезинфекциялап, 28422 пуд мал чемин кыштагларга сөөртүп ап кышка мынчаар ужурашкан.

Ам районнуң эвилелдиг кадат чылгызында 383 баш чылгы Мөген-Бүрен бажында турар. Ол ышкаш Мөген-Бүренде болгаш Барлык-Бажында сарлык кадаттарын организастаан.

### Келир чылдың дүжүдүнге

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхоз келир чылдың тарылгазынга хереглээр үрезинин уруп белеткээн.

Тарылга шөлүнге өдек, хүл төгер ажылды хову бригадаларының бригадирлери Дембирел, Борбак-Даш олар боттарының планнарында киргилээн. Олар часкы тарылгага кирер 35 аттарны дыштандырып эгелээннер.

### Керээ хуусаа бетинде күүсетинген

Сүт-Хөл районнуң Суг-Аксы суурнуң чурттакчызы, аңчы Монгуш Өргежик белеткел черинге 920 рубльдиң өлүүн дужаары-биле керээ чарган. Эрес аңчы ол хүлээлгезин хуусаазының бетинде ажыр күүсеткен.

Тывынгыр болгаш мерген адыгжы Өргежик аңнаашкынның баштайгы үнүүшкүнү-биле 1090 ажыг рубльдиң өлүүн эккеп киирген, оон иштинде киш 2. Аңныыр сезонун чөп ажыглаары-биле ам ийиги үнүүшкүнге база белеткенип турар.

### Колхозтарда мал кыштаглаашкыны

Кызыл районнуң полхозтарында мал кыштагладыышкыны бо чылын элээн организастыг чоруп турар. Ноябрьның баштайгы чартыында-ла бүгү мал турум кыштагларже шилчээн. Чылгыны 21 кезек черде, инек малды 45 кезек черде, хой, өшкүнү 61 кезек черде кыштаглаткан. Районнуң колхозтарында 350 хаваннарны, 1200 куштарны чылыг кажаалар биле хандырып, картофель, корнеплод, далган, тараа болгаш өскедаа чемнерни белеткээн.

Куш ажылында 22, хаван ажаакчыларында 19 кижи ажылдап турар. Малдың арган, семизиниң шилилдезин чоруткан. 2000 баш малды тургузу азыралда киирген. Колхозтарда малдың чылыг кажаалары четчири-биле хандыртынган болгаш 5000 ажыг баш малдарга 14 чаа чылыг кажааларны немей туткан.

Мал кыштагладыышкынын «Малчын», «Баян-Хем», Сталин аттыг колхозтар үлегерлиг чорутканнар. Районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң специалистери май айга чедир мал чеми чарыгдаарының планын колхозтарның ферма бүрүзүнге тургузуп берген. Мал фермаларында кыштагларда 1670 тонна саван, 1900 тонна сигенни болгаш өске-даа фуражтарны сөөртүп, чемгерилгеге белеткевишаан, ферма эргелекчилеринге хүлээдип берген.

Районнуң малчылары ниитинин малын кыштың соок айыылындан менди чыл ажырар дээш тус бүрү социалистиг чарышты салып алган күжениишкиннинг ажылдап турарлар.

## *Металлургтар камналга дээш демиселде*

### Магнитогорскиниң металлургия комбинадының директору А. Ф. Борисов-биле беседа

* * *

Партияның XIX съездизи бешки беш чыл планының талазы-биле директиваларда камналганың корумчурумун чайгылыш чок чорударының, бүдүрүлгениң орулгалыын бедидериниң сорулгазын бистиң мурнувуста салып турар.

Магнитогорскиниң Сталин аттыг комбинадының металлургтары ол сорулгаларны күүседир дээш демисежип турар. Үгле бо чылын продукцияның бот-үнезин чиигедири-биле 22 миллион ажыг рубльди олар камнап алганнар.

Каң эзилдирикчилери Пэнченко, Родичев болгаш Худяков, мастерлер Савельев болгаш Рожковтуң эгелээни чыл планын хуусаа бетинде күүседири дээш, бүдүрүлгениң чидириин узуткаары дээш, бар курлавырларны долузу-биле ажыглаары дээш чарыш продукцияның бот-үнени чиигедир дээш чедиишкинниг демиселге дузалаан.

Чарыштың түннелинде аңгы-аңгы коллективтер агрегаттарның эң эки ажыглалын чедип ап, ай бүрүзүнделе пландан ажыр металлды берип турар. Үшкү печканың мастерлери Черкасов, Душкин болгаш феофанов печканың ажыктыг хемчээлиниң коэфициентизиниң ажыглаашкынын 0,703 чедирген болгаш чыл эгезинден бээр 3 миллион ажыг рубльди камнап алганнар. Каң эзилдирикчилери Щербо, Глушов болгаш Беляев 2.700 муң рубльди камнап алган. Олар чоокта чаа металлургия комбинадының эң эки ажылчыннары деп атты чаалап алганнар.

Материалдарның чиг-эдин, оттулар үүлдү болгаш электри күжүнүң чарыгдалының тус-тус нормазын чиигедириниң, ажыл-агый санажылгазын быжыглаарының талазы-биле организас-техниктиг хемчеглерни бот-тандырганының ачызында продукцияның бот-үнезин чиигедири колдуунда чедип алдынган.

Домна цехинде чыл эгезинден бээр он-он муң тонна металл артынчызының холумаан камнап алган.

Кокстуң болгаш руданың кудулгазының шынары экижитинген. Ол ышкаш өске-даа чүүлдерни бүдүрүп үндүрери көвүдетинген. Ол бүгү чоруктар оттулар үүлдү чарыгдаарын чиигеткен болгаш доменщиктериниң хөй кокс камнап алырын болдурган.

Мартен цехтериниң коллективтери ол-ла үениң дургузунда муң-муң тонна технологтуг оттулар үүлдү камнап алганнар. Бүдүрүп үндүрүүшкүннүң чорудуушкуннарын автоматчытканы оттулар үүлдүң чарыгдалын дыка чиигеткен. Мартен болгаш металлургияның өске-даа печкаларының технологтуг чорудуушкуннарының автоматчыдылгазының комплексилиг схемазын бистиң инженерлеривис чогаадып кылганнар. Ол үүлдерни бо бешки чылда боттандырып эгелээр бис.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын экижиткен чорук комбинатка 4 миллион рубль камналганы берген.

Оон аңгыда, бо чылын бистер үрей кылыр чоруктан металлдың чидириин ийи катап кызырган бис. Чамдык хемчеглерни ап чорутканының ачызында ол чорук чедип алдынган.

Бот-үнени чиигедири ажыл-агый санажылгазы-биле болгаш чарыгдалдың учёдун экижидери-биле сырый харылзаалыг. Комбинаттың бүгү цехтерин ажыл-агый санажылгазынче шилчидип киирген. Даг эргелелдериниң, кокс-химиктиг болгаш домна цехтериниң, домна болгаш мартен цехтериниң, мартен болгаш прокат цехтериниң аразында продукцияның шынарлыы дээш бот-боттарынга санажылганы тургускан.

Бүдүрүлгениң техниктиг депшилгези база культуразының бедидилгези чокка материал, энергетика курлавырларының камналгазы болдунмас. Ажылчыннарның болгаш мастерлериниң мергежилин бедидериниң талазы-биле, рационализаторларның болгаш чогаадыкчыларының ортузунга ажылды күштелдиреринин талазы-биле эвээш эвес хемчеглерни бистер чоруткан бис.

Ынчалза-даа продукцияның бот-үнезин улам чиигедиринге хөй кур күштер бисте ам-даа ажыглатынмаан. 1953 чылдың бедиткен планын чедиишкинниг күүседиринче белеткелди эгелээш дагжылар, доменщиктер, каң эзилдирикчилери, прокатчиктер чаа чылда продукцияның бот-үнезин улам-на чиигедири-биле ол кур күштерни ажыглалда киирип эгелээн.

Магнитогорскиниң металлургтары болза, чаа бешки чылда партияның салган сорулгаларын күүседир, бистиң чуртувуска коммунизмни тургузарының херээнге чаа салыышкынны киирер деп долу шиитпирлиг.

Магнитогорск, декабрь 15.

(СЭТА).

# ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

## Сумуда комсомол организациязынын ажылын экижидер

Мөңгүн-Тайга районнун Мөген-Бүрен сумузунда комсомол организациязынын аныяктар ортузунда виити организастыг болгаш политиктиг кижизидилге ажылдары экиживейн турар.

Аныяктар ортузунда агитация-массалыг ажылдар барык-ла соксаан. Комсомол организациязынын хуралдарын ай санында ийиден өскөн эвээш эвес чыылдырып болур аргалар бар, ынчаарга ол организацияның комсомолчуларының хуралы сөөлгү алды айлар иштинде чаңгыс-даа катап болбаан. Чамдык комсомолчуларны комсомолчу амыдыралга киириштирбейн турар. Комсомолчу эш Чодураа бүдүн чыл дургузунда комсомол хуралынга безин киришпээн.

Комсомолчулар ортузунга кижизидилгелиг ажылдарның организастыг хемчеглери чорутунмаан. Комсомолчу эш Чамбал даалгалар күүсетпейн келген. Белеткелдер Министерствозунун районда төлөөзиниң суму агентизинге ол багай ажылдап, үргүлчү арагалап турган. Шак мындыг чурум чок комсомолчуларны комсомол организациязы хемчег албайн турар.

Комсомол организациязының секретары эш Калчан-оол болза, чурумнуг болур талазы-биле бодунун үлегерин комсомолчуларга көргүспейн келген. Организацияның виити хуралы болур деп чарлааш, ол боду келбейн баар турган. Сөөлгү үеде комсомолчуларның организас чок байдалы көскү апарган. Дыка хөй комсомолчулар хуралга келбейн турар.

ВЛКСМ-ниң Мөңгүн-Тайга райкому ол сумуда комсомол организациязының ажылын экижидерин аныяктар шыңгыызы-биле негеп турар.

**И. УСПУН-ДОРЖУ.**

## Өөредилгени доктаамал чорудар

Өвүр районнун Солчур эге школазында партияның политшколазы тургустунган. Политшколаның өөредилгези чорувайн турар, өөредилге чылы эгелээнден бээр үгле чаңгыс катап чыглып кичээлдээн.

Пропагандист эш Кончуг-оол политшколаның өөредилгезин башкарып чорударынче сагыш салбайн турар. Политшколаның ажылынче КПСС райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизи база-ла сагыш салбайн турар.

**В. ТОПУЙ-ООЛ.**

## ШЫНЧЫ ШҮГҮМЧҮЛЕЛДЕР

Чоокта чаа Каа-Хем районда «Победа» колхозтун партия эге организациязының хуралы болуп эрткен. Коммунистер аңаа КПСС-тиң XIX съездизиниң ажылының түннелиниң дугайын чугаалашкан.

Партия райкомунун төлөөзи эш Плясовских ол дугайында илеткел кылгаш, маңаа холбаштыр партия оргавизациязының ажылының байдалын чугаалаан.

Партияның бүгү организацияларының мурнунга съездиниң салган сорулгаларын күүседир талазы-биле партия организациязы ам-даа четпес ажылдап турар. Колхозтун баштаар чериниң ажылын хүн-бүрү контрольдаар эргезин партия организациязы боттандырбайн турар. Колхозчулар ортузунга организастыг болгаш масса-политиктиг ажылдар кошкак. Оон ужурунда колхоз ажыл-агый талазы-биле чамдык чугула сорулгаларны күүсетпейн турар. Ам-даа 390 га черниң тараазы бастыртынмаан. Үрезин арыглаашкынының планы күүсетинмээн. Мал кыштагладыышкынынга белеткел четпес чорутунган. Мыйыстыг улуг мал чылыг кажаалар-биле четче хандыртынмаан. Инектер төрүп эгелээн, а бызаа кажаалары септетинмээн.

Социалистиг чарышка колхозчуларның хүлээлгелериниң күүселдезин контрольдаар, күш-ажылдың чурумун улам быжыглаар ажылдарны партия организациязы экижитпээн. Оон түннелинде колхозчулардан 10 кижи бо чылын трудоденьниң минимумун чедир күүсетпээн, 5 кижи колхоз бүдүрүлгезинге шуут киришпээн. Колхозтун ниитилештирген малындан алыр орулга планы күүсетинмээн. Комсомол организацияларының ажылынга удуртулга ам-даа экиживээн.

Коммунист эш Берестов санал берген. Ол болза, партия организациязының секретары эш Чимбииниң адрезинге шыңгыы шүгүмчүлелди таварыштырган. Партия организациязы мал ажылында колхозчулар ортузунга кижизидилге ажылынче кичээнгей салбаан. Коммунистерниң күш-ажылчы идепкейин көдүрбээн. Колхоз бүдүрүлгезинге киришпейн турарларның иштинде коммунистер база бар. Ниитилештирген мал өзүлде чок болуп турар. Мал бажын өстүрериниң планы үгле контрактацияның болгаш садып алыышкынның ачызында күүсетинген— деп ол шүгүмчүлээн.

— Коммунистер Багай-уруг, Севиль, Чонмаа, Саңмай, Серендик олар колхоз бүдүрүлгезинге киришпейн турар фактыга моон соңгаар ыдажыр аргажок тур—деп эш Болдырев чугаалаан. Эш Саңмайга ажыл дагзырга шуут дезип чоруй баар турган. Партия организациязының секретары эш Чимбии үндүрген шиитпирлериниң күүселдези дээш тодаргай ажылдарны организаставайн келген. Колхозтун баштаар чериниң ажылын контрольдаарын экижидерин партия организациязындан үргүлчү негеп келген бис. Ынчалза-даа, ол ажыл ам-даа экиживээн—деп ол шүгүмчүлээн.

Партия организациязының секретары эш Чимбии болза, четпес ажылдар дугайында коммунистерниң шүгүмчүлелдерин чүүлдүг деп көргеш, четпестерни узуткаар талазы-биле боттуг ажылдарны чорударын хүлээнгеп. Оон ынай чамдык коммунистер боттарының билиин бедидип алыр дугайында кошкак сонуургалдыг болуп турарын, ылаңгыя солун безин чагыдып албайн турарын ол шүгүмчүлээн. Колхоз солун чагылгазының планын үгле 30 хуу күүсеткен.

Партия организациязының хуралы илерээн четпестерни чайладырының практиктиг сорулгаларын айыткан шиитпирни хүлээп ап, партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин деткээн.

**Н. КУЗЬМИН.**

## Колхозчу аныяктар ортузунга кижизидилге ажылын удуртур

Тес-Хем районда Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң комсомолчулары болгаш аныяктары колхоз бүдүрүлгезиниң бүгү ажыл алырларында идепкейлиг киржип турар.

Колхозтун шээр мал ажылында комсомолчу Шура 3 чылын улаштыр ажылдап келген. Оон кадарган хою чыл бүрү өзүлделиг, чаш малды менди ап, ону доруктуруп өстүреринге Шура мергежилдиг ажылдап турар.

Хову ажылының мурнакчыларында Нанзалмааның ады база-ла көскү черни ээлеп турар. Оон участогунда 12 га тараның чайгы ажаалдазын эки чорудуп, ылаңгыя күскү дүжүт алыышкынын чогуур өйүнде организастааны-биле га бүрүзүнден ортумаа-биле 14 центнер дүжүт алдынган. Нанзалмаа амгы үеде школаның одалга ыяжын белеткээринге база-ла идепкейин көргүзүп турар.

Ниитиниң мал ажылын көргжүдеринге комсомолчуларның киржилгези улуг. Мал кажаазы тудар бригадада Борбак-оол бирээзинге-ле 600 хой кирер 3 чаа кажааларны кылырын эки удурткан.

Колхозчу аныяктарның ортузунга политиктиг кижизидилге ажылын амгы негелденің деңнелинге чедир бедидип мурнакчыларның дуржулгаларын калбартырынга боттуг хемчеглерни чогуур өйүнде ап турган болза, ук колхозта аныяктар амгыындан ырякта бедик көргүзүглерлиг турар ийик. Бо талазы-биле ында комсомол организациязы четпес ажылдап турар.

Бо чылдың 10 айларында комсомолдуң ниити хуралы үгле 3 болган. Ажыл планнары күүселде чокка артып, үндүрген доктаалдары боттанмайн эрттип-ле турган. Мону ВЛКСМ райкому-даа сонуургап негевейн, колхозта парторганизация-даа удуртпайн келген.

Комсомолчуларның ортузунда бо чылын трудоденьниң минимумун күүсетпээн Бугалдай, Манчак ышкаш чалгааларга удур комсомол организациязының секретары В. Товуу кандыг-даа хемчег албайн турар. Ол ышкаш аныяктарның өөредилгелиг бөлгүмнери, массалыг тайылбыр ажылдары ала-чаягаарның агымынче шилчээн.

ВЛКСМ-ниң район комитеди болгаш ол колхозта партия организациязы комсомол ажылын боттуг удуртулга-биле хандырары онза негетинип турар.

**С. ТУРАН.**

## Школаларга өөредилге-кижизидилгелиг ажылды бедик деңнелге тургузар

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизи бистиң чуртувустун улус өөредилгезиниң хөгжүлдезиниң херээнге улуг сорулгаларны салган. Боттарының мергежилин могаг-шылаг чокка бедидер, школаларга өөредилге-кижизидилгелиг ажылды экижидериниң дугайын школаларның башкыларынга, удуртукчуларынга база улус өөредилгезинин бүгү ажылдакчыларынга съездиниң шиитпирлери хүлээдип турар.

Таңды районнуң элээн чамдык школалары өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың талазы-биле эки көргүзүглерни чедип алган. Суздальцева, Бондаренко, Солдатов, Карелина болгаш оон-даа өске башкылар өөредилгени чедиишкинниг чоруткан.

Ындыг болза-даа, өөредилге чылының баштайгы үезинде элээн хөй четпестер бар болганы илерээн. Школаларның 2080 өөреникчилериндеп 499 кижи багай демдектиг болган. Ылаңгыя Кочетовка суурда чеди чыл школазының (директору эш Копылова) өөредилгези куду шынарлыг болган. Ол школаның 109 өөреникчилериндеп 58 кижи багай демдек алган. Сосновка чеди чыл школазының 139 өөреникчилериндеп 46 кижи, оон иштинде 30 өөреникчилер орус дылга багай демдектиг болуп турар.

Ол ышкаш районнуң өске-даа школаларында өөредилге-кижизидилгелиг ажыл эки тургустунмаан. Бирги улдуңнуң дургузунда элээн хөй өөреникчилер хөй-хөй кичээлдер шагы үскен. Бүгү-ниити чеди чыл өөредилгезинин дугайында хоойлуну чамдык көдээ Советтер четпес боттандырып турар.

Өөредилгениң куду деңнелдиг болуп турарының чыллагааны чүдел дизе, чамдык башкыларның (эштер Зубкова, Рыкова оон-даа өскелерниң) талазындан башкылаашкынны ёзу барымдаалап, куду деңнелге эрттирип келгенинде. Директорлар, өөредилге эргелекчилери өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың кол хевири болур кичээлдерге хынамчалыг белеткелдиң чугула ужур-дузазын үнелевейн келгеннер.

Кичээлдерниң планнаашкынын эренгей чогаадыр үүлдер тургулаан. Башкы Николина болгаш оон-даа өскелер кичээлдерге шактың хөй кезиин бажынга онаалгалар хынаарынга чарыгдап, ынчангаш чаа материалдарны тайылбырлаарынга шакты эвээш артырып турган. Ол чорук өөреникчиниң бот-кичээл-биле чаа материалды шыңгээдип алырынга саат ужураштырып, үгле онаалгалар күүседиринче чыгап келгени тодаргай.

Өөредилгеге хожудап каап турар өөреникчилер-биле тускай ажыл четпес чорутунуп, частырыгларның анализи кылдынмайн турар. Школаларның директорлары болгаш өөредилге эргелекчилери аныяк башкыларга дузалажырынче база четпес сагыш салып келгеннер. Чамдык директорлар болза, кичээллерге үгле ёзу барымдаалап олуржуп эрттирер боордан өске, чогум ханы түннелдерни кылбайн турганнар.

Башкыларның билиг, мергежилин бедидеринче районо база кончуг четпес сагыш салып келген. Өөредилге чылының бирги улдуңунда бөлүк аайы-биле методтуг катыжыышкынларны эвээш чоруткан. Ылаңгыя Кочетовка школазынга башкыларның методтуг чөвүлел хуралын чаңгыс-даа катап чорутпаан.

Ада-иелер-биле школаның харылзаазы ам-даа четпес, ылаңгыя педагогика билиглериниң пропагандазы чорутунмайн турар. Комсомол, пионер организацияларының ажылын экижидеринче ВЛКСМ райкому кошкак сагыш салып, оларның ажылынга боттуг, дуза чедирбейн келген. Комсомол хуралдары болгаш пионер чыыштырары эвээш чорутунуп турар.

Өөредилгениң көргүзүг херекселдери-биле школалар дыка четпес хандыртынган. Оон ужурундан физика, химия болгаш өске-даа эртемнерниң талазы-биле кабинеттер деритинип кылдынмаан. Бо айтырыг талазы-биле районо (эргелекчизи эш Михайлюк) чогуур хемчеглерни ап чорутпаан. Көдээ Советтер база партия эге организациялары школалар ажылынга кичээнгей салбайн турар. Чижээ, школаларны оттулар үүл-биле хандырар дугайында Кочетовка көдээ Совет (даргазы эш Клеев, чогуур дузаламчы көргүспээн.

Районнуң улус өөредилге килдизи, школаларның директорлары болгаш бүгү башкылары боттарының ажылын үндезини-биле экижидер дээш демиселди күштелдирер ужурлуг. Башкы бүрүзү өөреникчилерге быжыг болгаш ханы билигни бээрип, өөредилгеге чаңгыс-даа багай демдек турбазын чедип алыр херек.

**С. ТУШКОВ.**

## Бызаңчыларның күш-ажылы

Хөнделеңде Ворошилов аттыг улгатыр катышкан көдээ ажыл-агый артелинде тудуг бригадазы (бригадири эш Мандан) Барыын-Хемчик районда бир мурнакчы бригадага санатырып турар. Оон составында 27 колхозчу бызаңчылар доктаамал ажылдап турар.

Организастыг удуртулганың болгаш ажыл-ишке кызымак үткүлдүң түннелинде бригада бо чылдың баштайгы 11 айларының дургузунда чуртталганың 14 бажыңнарын, чеди өрээл эге школаның тудуун, чаа гаражты болгаш колхоз конторазын доозуп, ажыглалда киргеп. Ол ышкаш 80 баш инекке чаа кажааны, Кызыл-Мажалык МТС-те трактористер чурттаар бир бажынны база кылганнар.

**М. БУГАЛДАЙ.**

### ССР Эвилелиниң 30 чыл оюнга

## СОВЕТ УКРАИНА ЧЕЧЕКТЕЛИИШКИНДЕ

Совет эрге-чагырганың чылдарында үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый продукцияларын бүдүрүп үндүрериниң талазы-биле Украина делегейниң эң-не хөгжүлделиг чурттарының деңнелинге чедир сайзыраан.

Ынчангаш украин улус Ленин—Сталинның партиязынга өөрүп четпргенин илередип турар. Ядараашкынның, бергелериниң үезинде бүгү акы-дунма совет улустар, чүүн-даа мурнунда улуг орус улус Украинзга дузаны чедирип турар.

Орус болгаш украиннернин, ол ышкаш бүгү совет улустарның бузулбас найыралы Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында улам быжыккан. 1941 чылда Совет Эвилелиниң кырынга дайынның динмиди дынналып эгелээнде, гитлержи дайын машиназының баштайгы согуушкуну Украинага бир дугаарында таварышкан. Фашистиг немец араатандар Украинаның чечектелип турар совет черин хоозурадып ,ону үрелик дузунду' болгаш хүл-ыйба кылдыр суулдурганнар. Ынчалза-даа украин улус бужар-бак эжелекчилерниң мурунга сөгүрбээн. Олар маадырлыыбиле демисешкеннер. Акы-дунмаышкы улустар Украинаны өлүмнүг айылга артырып кагбазын билгенер.

Улустарның бузулбас сталинчы найыралы Украинаны камгалап алган болгаш бүгү совет улусту Ада-чурттуң Улуг дайынының үезинде инилелгеге болгаш алдарга чедирген инилетирбес күш болур.

Совет Украинаның улус ажыл-агыйынга болгаш культуразынга эжелекчилер дыка улуг материалдыг когаралды таварыштырган. Ол когарал 300 миллиард рубль болур. Ынчалза-даа, бүгү эвилелдешкен совет республикаларның дузаламчызыбиле дайынның таварыштырганы ол аар-берге үрегдээшкиннерни кончуг дургени-биле узуткаан. Хөмүр даштыг, металлургиялыг Донбасс мырыңай чаа техниктиг үндезинге катап тургустунган. Чүс-чүс үлетпүр бүдүрүлгелери, МТС-тер болгаш совхозтар катап тургустунган ийикпе, азы чаазы-биле тургустунган.

Республиканың улус ажыл-агыйының кол үндезини болза, хөмүр даш үлетпүрү, металлургия болгаш машина тудуушкуну болур. Украина болза, каннның, хөмүрнүң, электриниң болгаш машинаның чуртту апаргган.

Бодунун туруп турар үезинин дургузунда даштыкы эжелекчилерниң халдаашкынының соонда бузундудан база хүлгыйбадан ийи удаа катап тургустунар ужурга таварышкан. Совет Украина ам Франция болгаш Италияны катай алырга оон дыка хөй шойну эзилдирип турар апаргган, Франциянынындан болгаш Италияныңдан үш чартык катап хөй каннны, прокатты берип турар, Италияны база Францияны катай алырга оон бүдүн чартык катап хөй хөмүрнү тып турар, Францияның, Италияның бүдүрүп үндүрүп турары-биле катай алырга, оон күчүзүнүң талазы-биле барык-ла үш катап хөй тракторларны бүдүрүп үндүрүп турар. Францияны, Италияны катай алырга безин оон дыка хөй тараанны, картофельди, чигир свёклазын, чигирни бүдүрүп үндүрүп турар.

Дайын сөөлүндеги чылдарның дургузунда республиканың машина тудуушкунунуң бүдүрүлгелери 740 ажыг чаа станоктарны, машиналарны, приборларны болгаш механизмнерни бүдүрүп үндүрерин шингээдип алган. Оон иштинде күчүлүг экскаваторлар, тракторлар, автоматтыг чүдүрүкчү машиналар бар.

Чиик болгаш аъш-чем үлетпүрүкүнүң продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнү хөй катап улгаткан. 1948 чылга деңнээрге, Украинаның барыын талакы аныяк областарының үлетпүрүнүң ниити продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнүң хемчээли ийи катап чыгыы улгаткан.

Индустриалдыг бүгү Украина, Запорожье, Днепропетровск, Донбасс, Криворожье, Харьков, чаңгыс-аай күш ажылчы көдүрлүүшкүнде туруп турар. Сталинчы бешки беш чылдың планын хуусаа бетинде күүседир дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжы калбаа-биле чоруп турар.

Совет Украина стахановчу шимчээшкиннинг төрүтүнген чуртту болганынга чоргаарланып турар. Алексей Стаханов — үлетпүрге, Петр Кривенос—транспортка, а Мария Демченко — көдээ ажыл-агыйга бүгү улустуң шимчээшкининиң эгелекчилери болур.

Колхозчу Украина үлетпүрден чыъдып калбас дээш ажылдап турар. Республиканың колхозтары сталинчы бедик дүжүт дээш, көдээ ажыл-агыйның байлакшылдыг продуктузу дээш, үлетпүрге чиг-эт дээш демиселди чорудуп турар.

Колхозтарның база совхозтарның тарылга шөлдери долузу-биле шиңгээтинген, тарылга шөлдери калбаган, көдээ ажыл-агыйның кол культураларының дүжүдү дайын мурнундагы турган дүжүттен ашкан. МТС-тер ам бүгү хову ажылдарының 80 ажыг хуузун кылып турар.

Социалистиг мал ажылы дүрген хөгжүп турар. Малдың баш саны дыка көвүдээн. Колхозта мыйыстыг бода малдың баш саны ийи катап, хойнун —бүдүн чартык катап болгаш куштун баш саны үш катап хөй болуп турар. Ол болза, дайын мурнундагы деңнелге бодаарга ындыг. Малдың продуктулуу хүн-бүрүде өзүп турар.

Колхозчу шөлдериниң ажыл-ишчилери Украинада кол техниктиг культура чигир свёклазының дүжүттүн бедидери дээш, хөвең гарылгаларын калбартыр дээш демисежип турар. Хөвең тарыыр шөлдүн талазы-биле Украина болза, ССРЭде Узбекистанның соонда турар.

Украина болза, тараа ажылдыг кол районнарның бирээзи база делегейде бир улуг свёкла тарылгалыг район болур деп чугаалап болур.

Хөвең тарыкчыларының мурнакчылары — Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары Гет болгаш Целер, эң эки механизаторлар Гиталов, Сулим, Шульг, колхоз бүдүрүлгезинин хоочун организакчылары Дубковецкий болгаш Посмитный олар-биле ол ышкаш колхозчу көдээнин өске-даа мурнакчы кижилери-биле Украина чоргаарланыр.

Дайын сөөлүндеги чылдарның дургузунда Украин ССР-ниң колхозтарының, совхозтарының 58 мун стахановчу мурнакчылары орденнер-биле болгаш медальдар-биле шаңнаткан. Оларның иштинден мун ажыг мурнакчыларга Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры деп хүндүлүг атты тывыскан.

Украин улус бойдусту чаартырының талазы-биле ыяш тарып олуртурунун 15 чыл планының 60 ажыг хуузун ам күүседипкен.

Мурнуу-Украинаның ховуларының дүжүдү каңдаашкындан болгаш кургаг салгыннардан ам-даа качыгдалга таваржып турар. Кара далай кыдыында тараачыннар суг дугайында үс-үс чылдарда күзеп келгеннер. Оларның күзели үгле Совет эрге-чагырганың үезинде боттанып эгелээн. Ында Каховканың гидроэлектростанциязын болгаш Мурнуу-Украин каналды тудуп турар. Оларның тудуушкуну ам кидин-не түлүктеп чоруп турар.

Ол улуг тудугларның доостурубиле улус ажыл-агыйының үш кол сорулгалары шиитпирлетинер: республиканың мурнуу үгү чиик ертектиг электри энергиязы-биле хандыртынар, каңдаашкынны шөлдер суггарылга шыгын алыр, Днепрге судно чорууру калбарар.

Украин улустуң национал хевирлиг, социалистиг утка-шынарлыг культуразы чечектелип турар, культураның төвү Киев хоорай болур. Киевтиң Т. Г. Шевченко аттыг университеди-биле найсылал чоргаарланып турар. Украинаның эртемненериниң штабы—эртемнер Академиязы Киевте туруп турар. Мында В. И. Ленинниң Төп музейиниң салбыры, архитектура Академиязы, планетарий, телевизия төвү ажыктынган. Найсылалда хөй каас чараш театрлар, музейлер, хөй санныг ажылчын клубтар, культура ордулары, кино театрлар, библиотекалар бар.

Бо чылын хоорайның төвүнде «Киев» деп чаа кино театрны ажыткан. Ында 1300 көрүкчүлер олурар үш залдарны дерип кылган. Ол болза, республикада эң улуг кино театр.

Өске-даа хоорайлар өзүп, чаагайжыды туттунуп турар. Шагдан бээр туруп келген Львов хоорайда 31 мун студентилер өөренип турар 12 дээди өөредилге черлери, 32 техникумнар бар. Эш Сталинның айтыышкынын ёзутаар мында УССР-ниң эртемнер Академиязының салбыры, а ол ышкаш В. И. Ленинниң Төп музейиниң салбырын ажыткан. Коммунистиг партияның деткимчези-биле Львов болза, Совет Украинаның улуг индустриальдыг, эртем болгаш культуралыг төвү кылдыр чаартынган.

Украинаның үжен мун школаларында чеди миллион чыгыы бичии уруглар өөренип турар. Ол болза, революция мурнунда үеге деңнээрге, школаларның саны 24 катап, а өөреникчилерниң саны 32 катап өскени ол болур. Украина болза, чону калбаа-биле үжүк-бижиктиг республика апарганын ол көргүзүп турар.

Дээди өөредилгениң системазы база чедиишкинниг хөгжүп турар. Россия империязының үезинде турганынга бодаарга ам Украинада дээди өөредилге черлериниң болгаш техникумнарның студентилериниң саны ийи катап хөй. Украинаның дээди өөредилге черлери чыл бүрүде 40 мун чыгыы тускай эртемниглерни өөредил үндүрүп турар. Ол болза, Францияны, Бельгияны болгаш Норвегияны катай алырга, ында доозуп үнүп турар тускай эртемниглер-биле деңболуп турары ол.

1951 чылда Москвага эрттирген украин уран-чүүлдүң болгаш литератураның ийиги декадазы украин совет культураның бүгү байлакшылын көргүскен болгаш ленинчи сталинчы национал политиканың тиилелгезиниң чырыткылаачак көргүзүү болган.

Украинаның улузу, бүгү совет кижилер ышкаш, тайбың дээш, бүгү улустарның тайбың чечектелишкини дээш идепкейлиг демисежип, дайынга удур шиитпирлин-биле демисежип турар. Катыышкан Нацияларлар Организациязынга күрүне болуп кирип турар Украинаның төлөөлекчилери Совет Эвилелиниң төлөөлери-биле кады КНО-нуң шидиринден англи-америк эвилелдиң бужар-баък бодалдарын чаза шаап, бүгү улустарның сагыш-сеткилин илередип турарлар.

Украин улус, бүгү совет кижилер-биле кады боттарының чогаадыкчы тайбың күш-ажылы-биле бүгү делегейге тайбынның шынныг херээ дээш, коммунизмниң чырыткылыг тиилелгези дээш демисежип келген, демисежип турар болгаш демисежирлер.

**К. ГАПОНЕНКО**

# Улустарның тайбың камгалалының Конгрези

## Декабрь 13-те эртенги хурал

ВЕНА. (**СЭТА-ның тускай корреспондентизи**). Улустарның тайбың камгалалының Конгрезиниң декабрь 13-те эртенги хуралын индий төлээлериң удуртукчузу доктор **Кичлю** даргалаан.

Улустарның национал хамаарышпас болгаш айыыл чок чоруунуң дугайында болгаш чоруп турар дайыннарны соксадыр дугайында, хамыктың мурнунда Кореяда дайынны соксадыр дугайында, база улустар аразында шыңгыыраашкынны кошкадыр дугайында айтырыгларны Конгресске чугаалажып көөрүн Бельгияның парламентизиниң депутады социалист **Изабелла Блюм** президиумнуң мурнундан саналдаан.

Президиумнуң ол саналын Конгресстиң киржикчилери чаңгыс эпсеткилдиг хүлээп алган.

Ооң соонда Кыдаттың сураглыг хөй-нинти ажылдакчызы **Сун Цзин-лин** чүве чугаалаан. Тайбынга ынакшылдыг улуг кыдат улустуң изиг байырын Конгресске ол дамчыткан болгаш чаа дайынның айыылынга удур Азия болгаш Оожум океан боттарының улустарының демиселинин дугайын чугаалаан.

Ооң бодалы-биле алырга, бүгүнинти тайбынны быжыглаары-биле шиитпирлээри эргежок чугула 4 сорулгаларның түннелинде Сун Цзин-лин тургускан. Ооң чугаалааны болза: Бирээде, чоруп турар дайыннарны, ылаңгыя Кореяда, Вьетнамда болгаш Малайяда дайыннарны соксадырын негээр ужурлуг бис; ийиде, дайын белеткелдерин долузу-биле соксадырын, боо-чепсекти кызырарын доп-дораан база боттуу-биле боттандырарын, Барыын Германияның болгаш Японияның ремилитаризастаашкынын соксадырын негээр; үште, беш улуг күрүнелериң аразынга Тайбыңның Пактызын чарарын болгаш Катышкан Нациялар Организациязының Уставында кирип турар бүгү принциптерни ооң боттандырарын негээр; дөртте, чаңгыс-даа чурт өске чурттуң херээнге киришпезин, өскениң девискээринче халдавазын болгаш политиктиг албадалды кылбазын негээр ужурлуг бис.

Сун Цзин-линниң чугаазынга төлээлер диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле ужурашкан.

Ооң соонда Германияның рейхсканцлери турган **Иозеф Вирт** чүве чугаалаан.

## Декабрь 13-те кежээки хурал

ВЕНА. Конгресстиң декабрь 13-те кежээки хуралынга бир дугаарында англи лейборист, тапкы үлетпүрүнүң ажылчыннарының профэвилелининиң чиңгине секретары, методистиг хүрээниң албанчызы **Перси Белчер** чүве чугаалаан. Дайын сөлүнде англи улус болза, улустар аразынга бот-боттарын билчир чоруктуң үези, бүгү-нинти тайбыңның үези ам-на келген-дир деп идеген турган деп ол чугаалаан. Ынчалза-даа улустуң идегели буступ дүшкен. Тулчуушкуннарның дааш-шимээни безин читпейн турда-ла, реакцияның күштери улустарга боттарының тура-соруун төгээрин база хамаарышпас чорукче болгаш чечектелиишкинче оларның бурунгаарлаарынга шаптыктаарын оралдажып келген деп Белчер чугаалаан.

Бо кампанияда Маршаллдың планын киирбишаан, Америка кол рольду ойнап турар. Ол соок дайынны чорудуп эгелээн, ол дайын бисти амгы байдалда таварыштырган: улустуң амыдырал деннели чайгылыш чогу-биле кудулап бадып турар, чүге дээрге бүгү хөренгилерни чепсегленишкинге чарыдап турар деп Белчер медеглээн.

АКШ-тың айтып бериишкининге чагырткан чоруктуң база чепсекти эндере бүдүрер чорукка киржилгениң англи улуска таварыштырганы хоралыг уржуктарының дугайын Белчер тодаргайы-биле чугаалаан. Амгы үеде Англияның национал хамаарышпас чоруу кажангызындан-даа артык айыылда болуп турар деп ол айыткан. Бир эвес англи улус хамаарышпас чоруктуң эргезин өске бүгү улустарга база тыпсыр болза, ол бодунуң хамаарышпас чоруун камгалаары дээш демиселин үгле ынчан чедиишкинни-биле чорудуп болур. Ынчангаш, Кореяда, Индий-Кыдатта болгаш Малайяда дайыннарны соксадырын бистиң негеп турарывыстың ужуру ол деп Белчер медеглээн.

Ооң соонда индирге сураглыг индий экономист **Кумараппа** үнүп келген. Бодунуң чугаазының хөй кезиинге Гандиниң өөредиин тайылбырлааш, Кумараппа делегсийниң амгы байдалының дугайын тодаргайлап чугаалаан. Чөптүг чорук негеп турар улус массаларының медерелиниң өзүлдезин доктаадырын каш санныг америк империалистер күзеп турарлар деп ол медеглээн.

Америк империализмни бектээриниң аргазы кылдыр америк бараннарны бүгү-делегей талазы-биле бойкоттаарын болгаш АКШ-ты кижи төрелгетенден тускайлаарын Кумараппа саналдаан.

Төлээлери шуптузу Венада кээп шыдавайн барган чер болур АКШ-тан Конгресстиң адынга чагаалар келгенин хурал даргазы чарлаан. Бир дугаар чагаа—Конгрессти чыылдырар талазы-биле АКШ-тың иниционативаны комитединиң секретары **Эпхаустуң** чагаазы. Эпхаус болза, Конгрестиң киржикчилеринге байыр чедирип, ук Конгресс тайбың камгалалының херээнге улуг салыышкынны киирер дээрзинге бодунуң бүзүрелин илередип турар.

Ийи дугаары—дагжыларның болгаш металлургтарның профэвилелининиң Нью-Йоркта 100 муң кижи кежигүннерлиг салбырының даргазы **Пеццариниң** чагаазы болуп турар. Америк ажылчыннар —ол профэвилелиниң кежигүннери тайбың камгалалының айтырыын улуу-биле үнелеп көрүп турар болгаш тайбың дээш демиселди боттарының кол сорулгазы кылдыр санап турар деп Пеццари бодунуң чагаазында медеглеп турар. Оон ынай, дайынның айыылының талазы-биле, америк даштыкы политиканы удуртуп турар кижилериң Кореяда болуп турар үүлдерже чуртту улам-на ханыладыр киир тырттып турары-биле америк ажылчыннарның сеткили ханы дүвүреп турар деп чагаада чугаалап турар.

Америк улустуң эрге-ажыктарын барымдаалааш: 1) Кореяда дайынны доп-дораан соксадырын, 2) бүгү кол-кол чөрүлдээлерни таарыштырар дээш, беш улуг күрүнелериң аразынга чугаалажыышкыннарны КНО-нуң дузазы-биле, база Кыдат Улус Республиканың киржилгези-биле чорударын, 3) боо-чепсекти контрольдап тургаш дүжүрерин болгаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң бүгү хевирлерин хоругдаарын ооң удуртуп турары профэвилелиниң кежигүннери негеп турарын Пеццари бодунуң чагаазында медеглеп турар.

Совет чогаалчы **Илья Эренбург** индирге көстүп кээрге, Конгресстиң төлээлери аңаа диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле ужурашканнар. Оон тодаргай чугаазын адыш часкаашкыннары хөй удаа үзе кирип турган.

Конгресстиң ийи хүн дургузунда ажылдап келгениниң үезинде президиумга янзы-бүрү чурттардан дыка хөй санныг чагаалар келген, Конгрессти чүүлдүгзүүп болгаш деткип турарын ол чагаалар илередип турар дээрзин хурал даргазы чарлаан. Ылаңгыя «Улустар аразынга тайбынны камгалаары дээш» делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады **Неннинин** чагаазы база келген. Италияда улустарның үүс-чүс хуралдарының киржикчилери Конгрессти чыылдырганының идеязын деткип турар болгаш боттарының изиг деткимчезин Конгресске бүзүредип турар деп Неннини дыңнаткан.

Декабрь 13-те кежээки хуралга Аргентинаның конгрезиниң депутады турган **Джон Вильямс Кук** болгаш боливий чогаалчы **Хесус Лара** олар база чүве чугаалааннар.

## Декабрь 14-те эртенги хурал

ВЕНА. Улустарның тайбың камгалалының Конгрезиниң декабрь 14-те эртенги хуралын Кыдат Улус Республиканың сураглыг хөй-нинти ажылдакчызы **Сун Цзин-лин** ажыткан. Венесуэланың «Демократия болгаш тайбың дээш демисел комитединиң» даргазы **Хосе Рафаэль Габальдонга** ол сөс берген.

Латин Америка чурттарынга эптеш чок болгаш чаа дайынга белеткелдер-биле холбашкан керээлерни хүлээп албазын ол чурттарның улустары боттарының чазактарындан негээр ужурлуг деп генерал Габальдон чугаалаан.

Оон ынай Кореяда ханныг дайынны чорудуп турар америк күрүне ажылдакчыларын ол сойгалап илереткен.

Латин Американың чурттары тайбынның зоназы болур ужурлуг. Ол чурттар эп-сеткил катыштырыышкынының пактыларын, тайбыңның пактыларын деткип турарлар. Тайбыңның херээ дээш улам шиитпирлиг демисежиил деп Габальдон чугаалааргa, Конгресстиң киржикчилери диңмиттиг адыш часкап турганнар.

Оон соонда Совет Эвилелиниң мусульманнарының төлээлекчизи **Ахунд Ага Али-заде** индирге үнүп кээрге, төлээлер аңаа чылыы-биле ужурашканнар. Чер бөмбүрзээнин бүгү улустарының аразынга үр үенин быжыг тайбынын камгалаарынче Совет Эвилелиниң мусульманнарының кызыгаар чок четкүүлдүн илередир деп аас-кежик аңаа таварышканын ол чугаалаан.

Совет Эвилелинде миллион-миллион мусульманнарның амыдыралының болгаш тайбың күш-ажылының дугайын, чурттуң бүгү улустары-биле кады хемнерни болгаш хөлдерни олар катыштырып, суг чок кургаг черлерни суггарып, чечектелип турар садтар кылдыр хуулдуруп турарының дугайын Али-заде төлээлерге тодаргайы-биле чугаалап берген.

Тайбынның камгалакчыларының талазында шын болгаш чөптүг чорук туруп турар чүве болганда, улустар аразынга тайбынны камгалаарынче мусульманчы чурттарда шажынчы удуртукчуларны болгаш бүгү-ле чүдүлгелиг кижилерни Ализаде кыйгырган.

Ооң соонда австри төлээлериниң кежигүнү профессор **Добротсбергер** чүве чугаалаан. Конгресстиң хүн айтырыының бир дугаар пунктузу болур улустарның национал хамаарышпас болгаш айыыл чок чоруунуң дугайында айтырыгны чугаалажып турар үеде Австрияже онза кичээнгей салырының эргежок чугулазын оратор айыткан.

Бистиң Чөөн чүкте кожа чурттарывыс-биле садыглажыышкынны хоругдаанының түннелинде чуртта саарылганың кризизи болуп турар, чоннуң амыдырал деннели дыка кудулап турар. Австрияны Атлантиканың «камгаланыкчы» системазының бир даяныр базазы кылдыр хуулдуруп турар деп ол чугаалаан.

Улустарның тайбың камгалалының Конгрезиниң резолюциязынга моон адаанда пунктуну киирер дугайында саналды Австрияның төлээлери Конгресске шилчидип берип тур:

«Дөрт улуг күрүнелериң кол-кол пунктулар талазы-биле чаңгыс-аай саналдыг болур чорукту чедип алганы Австрияның күрүне керээзиниң дугайында чугаалажыышкыннарын оларның аразынга доп-дораан катап эгелээрин улустарның тайбың камгалалының Конгрези негеп тур. Эжелеп чагырарының шиитпирлерин Австриядан үндүрер болгаш чурттуң демократтыг эргелериң болгаш хамаарышпас чоруун хандырар арганы бээр ол чугаалажыышкыннарның дүрген болгаш чедиишкинниг доосту-рунче угланган бүгү оралдажыышкыннарны улустарның тайбың камгалалының Конгрези деткип турар».

Корей херээженнериниң болгаш иелериниң мунгаралының болгаш човуланының дугайында, бүгү корей улустуң бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш маадырлыг демиселиниң дугайында корей төлээ **Кин Ен Суннуң** чугаазын төлээлер улуг кичээнгей-биле дыңнааннар. Тайбың чурттакчыларны, кырганнарны, херээженнерни болгаш бичии уругларны кам-хайыра чогу-биле кыргып-хыдып турар америк интервентилерниң кем-буруулуг каржы үүлгедиглерин көргүзүп турар тодаргай фактыларны Кин Ен Сун чугаалаан.

Оон ынай бир корей иениң коргунчуг салым-чолунуң дугайында Кин Ен Сун база чугаалаан. Ол иениң бичии уруун америк солдаттар хунаап алгаш өлүрүп кааннар. Ооң соонда олар өлген уругнуң карактарын ушта казып алгаш, ону уругнуң незинге чирттир деп албадап турганнар. Араатаннарже херээжен шурай берген болгаш ол-ла черинге өлүрүп каан.

Ындыг чижектерни дыка хөйү-биле кергүзүп болур. Корей уругларны хораннаар дээш америк араатаннар самолёттардан демир үжүк, карандаш, чигирзиг үүлдер дээн ышкаш хораннап каан үүлелерни октап турарлар деп Кин Ен Сун чугаалаан. Ол бүгү үүлгедиглерни КНО-нуң тугунуң адаа-биле чорудуп турар, ол үүлгедиглериң дугайын КНО-нуң армиязының «дайынчы чедиишкиннери» ышкаш кылдыр дыңнадып турар деп Кен Ен Сун айыткан.

Кореяда дайынны доп-дораан соксадырын болгаш оон бүгү даштыкы шериглерни үндүрерин негээри эргежок чугула деп Кин Ен Сун түннелинде медеглээн. Беш улуг күрүнелериң аразынга Тайбынның Пактызын чарарын депшилгелиг бүгү кижи төрелгетен негээр ужурлуг, чүге дээрге быжыг тайбынны ол хандырар болгай деп ол чугаалаан.

Бүгү төлээлер бут кырынга туруп келгеш, Кен Ен Сунга байыр чедирип турганнар.

Конгресстиң төлээзи, польша чогаалчы **Ивашкевич** бодунуң чугаазын улустарның хамаарышпас болгаш айыыл чок чоруунуң айтырыларынга бараан болдурган. Африканың болгаш Латин Американың колония болгаш чартык колония улустарының байдалының дугайын ол тайылбырлап көргүскен.

Улустар аразында чөрүлдээлиг чоруктарны тайбың арга-биле шиитпирлээриниң чижээ кылдыр Ивашкевич Польша биле Герман Демократтыг Республиканың аразында найыралды болгаш кады ажылдажылганы көргүскен. Ол болза, кижилериң ак сеткилдиг чоруунуң чедип ап болур үүлүнүң эң эки бүзүредилгези болур деп ол чугаалаан. Дайын кыпсыкчыларының араатанзыг планнарының боттаны бээрин болдурбас дээш, бүгү нациялар-биле кады ажылдажырынга польша улус белен деп Ивашкевич түннелинде чугаалаан.

Ооң соонда Афины университединиң профессору, шаанда грек чазактың министри чораан **Коккалис** чүве чугаалаан. Улустарның тайбың камгалалының Конгрезинче грек төлээлериниң кээринге шаптыктаар дээш амгы грек чагырыкчылар бүгү хемчеглерни чорудуп турганнар. Ынчалза-даа, олар ону ынчаар кылып шыдавайн барганнар деп ол демдеглээн.

Афины—Белград —Анкара деп шириг пактызын катыштырбышаан, американнарның грек чазак-биле кады чаа дайынга белеткенип турарының дугайын Коккалис чугаалаан. Шириг эзээргелинге, тайбың дээш демиселчилерни өлүрүп болгаш истеп сүрүп турарынга грек улус тайбың дээш, национал хосталга дээш демиселди күштелирери-биле харылап турар деп ол айыткан.

Өлүртүр деп шиитирген амгы үеде Корфу ортулукта турар 400 грек патриоттарның Конгресске байырлыг чагаазын Коккалис номчаан.

Ооң соонда Болгарияның эртемнер Академиязының президентизи **Тодор Павлов** чүве чугаалааш, Болгарияның төлээлериниң калбак төлээлекчи шинчизин демдеглээн. Ол төлээлериниң составында чоннуң анзы-бүрү кезектериниң төлээлекчилери янзы-бүрү үзелдериниң кижилери бар.

Бүгү улустар-биле, ооң иштинде кожа турар чурттар—Югославияның, Грециянның болгаш Турцияның улустары-биле тайбың кожа-хелбээ чуртаарынче Болгарияның улузу чүткүп турар деп Павлов демдеглээн.

Улустарның тайбың камгалалының Конгрези тайбың дээш демиселди күштелдиреринге дузалаар, чүге дээрге, ол болза, кижи төрелгетейниң салым-чолу шиитпирлетинип турар бо үениң дүшкүүрлүг чоруунуң тайбыңның бүгү талалакчыларынга онаап турар ең дээди хүлээлгези болур деп Павлов чугаалаан. Бүгү делегейге тайбың дээш, бүгү улустарның хосталгазы, хамаарышпас чоруу болгаш тускай эргелиг чоруу дээш демисежиринче оратор Конгресстиң бүгү киржикчилерин кыйгырган.

Эртенги хуралдың төнчүзүнде англи лейборист **Бристол** допчу чугаа кылган.

## Декабрь 14-те кежээки хурал

ВЕНА. Конгресстиң декабрь 14-те хүндүсү хуралын итали парламентиниң депутады **Джузеппа Нитти** даргалаан.

Хуралдың эгезинде сөс алгаш, Филиппиннерниң төлээзи **Мануэль Крус** болза, Филиппиннерниң улузунуң национал-хосталгалыг шимчээшкинин америк империалистерниң боой тудуп турганының болгаш амдаа боой тудуп турарының дугайын чугаалаан.

Крустуң чугаалааны болза: Бистин чуртувус 7 муң ортулуктардан тургустунган. Ынчалза-даа, амгы үеде оларның чаңгызы-даа бистин эвес болуп турар. 80 миллион хире кижини чемгерип болур ол чуртта 20 миллион хире чоннуң хөй кезии чем, хеп болгаш чурттаар чер талазы-биле чединмес болуп турар.

1946 чылда Филиппиннерге ёзу барымдаалаан «хамаарышпас хорукту» тывыскан соонда бистиң чуртувус АКШ-тан улам улуг хамаарылгалыг апарган деп Крус медеглээн.

АКШ-тың эжелекчи планнарынга филиппин улус улам-на күштүг удурланыышкынны таварыштырып турар. Ылаңгыя, Филиппин солдаттарны Кореяже чорутканы чурттуң хөй-ниитизиниң улуг удурланыышкынын хайныктырган деп Крус онзалап демдеглээн.

Национал-хостакчы армия чыл бүрүде быжыгып, Филиппиннериниң хосталгазы дээш маадырлыг демиселин үргүлчүлеп турар деп ол чугаалаан.

Сураглыг колумби чогаалчы **Хорхе Саламеа** индирге үнүп келген. Колумбияның чагырыкчы бөлүктери дайын белеткелиниң улуска удур политиказын чорудуп турар. Эргечагыргалар демократтыг организацияларны болгаш тайбың талалакчыларын истеп сүрүп, оларны карабажыңнарже киир октагылап база өлүрүп турарлар.

Тайбың талалакчыларын каржызы-биле истеп сүрүп турза-даа, чуртта тайбың камгалалының болгаш национал хамаарышпас чоруктун шимчээшкини улам калбарып турар деп Хорхе Саламеа түннелинде чугаалаан.

Улузу национал хамаарышпас чорук дээш, империалистиг колонизаторларга удур чепсектиг демиселди элээн каш чылдарның дургузунда чорудуп турар чурт болур Малайяның төлээлекчизи **Чан Суат Хонгка** Конгресстиң төлээлери диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле ужурашканнар.

Малайяның улузунга удур англи империалистерниң 1948 чылда эгелээн дайынының төөгүзүнүң талазы-биле чүве чугаалааш, Чан Суат Хонг болза, Малайяның улустарының демиселин базарын англи империалистерниң кандыг-кандыг араатанзыг аргалар-биле орадажып турарының дугайын чугаалаан.

Малай улустуң колонийжи кулданыышкынга удур демисели болза, оон-биле кады бүгү-ниити тайбың дээш демисел болур деп Чан Суат Хонг демдеглээн. Ынчангаш, англи империалистерниң Малайяда чорудуп турар агрессчи дайынын соксадырын негээринче тайбынга ынакшылдыг бүгү улустарны малай улустуң кыйгырып турарының ужуру ол деп оратор айыткан.

Дуисбург хоорайдан келген немец пастор **Эссен** ооң соонда чүве чугаалаан. Гессенниң евангелия хүрээзиниң баштыны, доктор **Нимеллериң** байырын Конгресске ол дамчыткан. Нимеллер боду Конгресске кээп шыдавайн барган.

Конгресске Эссен ийи кыйгырыгларны салган: Бирээде, үүү-даа турза, бот-боттарынга бүзүрежир чорукту катап төрүтүндүрер болгаш улустарның чаа амыдралын тайбың-биле кады тургузар. Ийиде, тайбың керээзин алыр болгаш бодунуң катыжыышкынын чедип алыр галазы-биле Германияга дузалаар.

Румын Улус Республиканың эртемнер Академиязының президентизи **Траян Савулеску** улуг хемчээлдиг чугааны кылган. Национал хамаарышпас чорукту болгаш тускай эргелиг болур чорукту камгалаары тайбынны камгалаарының бир кол чугула үүлү деп көрүп, румын улус национал хамаарышпас чоруктун камгалалын үнелеп көрүп турар деп ол медеглээн.

Делегейниң янзы-бүрү чурттарының аразында экономнуг харылзааларның айтырыгларының дугайын Савулеску онзалап чугаалаан. Национал хамаарышпас чоруктуң бир кол демдээ болза, деңгэргелиг болгаш кайы-кайзынга ажыктыг экономнуг харылзааларны кандыг-бир чурттуң өске чурттар-биле тургузып алыр эргелии болур деп Савулеску демдеглээн.

Даштыкы садыг харылзаалары-ның талазы-биле кызыгаарлаар чоруктуң политиказы дайынның айыылын күштелдирер деп Савулеску айыткан.

Тайбыңның херээ тиилезин дээш, бис чөпшээрежилгелиг шиитпирлерни үндүрериниче чүткүүр, ак сеткилдиг бүгү кижилериниң аразынга бот-боттарын билчир болгаш кады ажылдажыр чорукту чедип алыр ужурлуг бис деп Савулеску чугаалаан.

Адвокат **Освальдо Родригес Хименестиң** допчу чугаазы болза, Катышкан Нациялар Организациязының, ылаңгыя Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң ажылының талазы-биле чидиг шүгүмчүлел болган.

Улустарның тайбың камгалалының Конгрези бүгү улустарның мурнундан Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинде хоойлу ёзугаар ээлээр ужурлуг орнун Кыдат Улус Республиканың ээлээрин бүгү чазактардан негээри эргежок чугула, ол чорук тайбынны деткииринің талазы-биле чепсек болур бодунуң хүлээлгезин күүседир арганы КНО-га бээр ийик деп Хименес медеглээн.

Ооң соонда албани төлээлериниң баштыны, Албаниянын кадык камгалал министриниң оралакчызы **Елеки Терези** чүве чугаалаан. Елени Терези болза, аас-кежиктиг болгаш хостуг амыдыралда ам 8 чыл дургузунда чурттап турар албани улустуң байырын Конгресске дамчыткан болгаш улус эрге-чагыргазының чылдарында албани улустуң чедип алганы кайгамчыктыг чедиишкиннериниң дугайын чугаалаан.

Бисти Конгрессче чорудуп тура, беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарары дээш демисежирин албани улус биске дааскан. Бистиң улузувус Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга 865.885 хол үжүктерин чыгаш, бодунуң ол күзелин ооң-биле бадыткаан деп Терези чугаалаан.

Тайбың дайынны тиилээр дээрзинге бистиң улузувус бүзүрелдиг, чүге дээрге, бүгү чер бөмбүрзээнин улустары-биле кады тайбың дээш Совет Эвилели болгаш улуг Сталин база демисежип турар деп Терези түннелинде чугаалаан.

Испанияның премьер-министри турган **Хосе Хираль** болза, испан патриоттарның тайбың дээш демисели Испанияның хамаарышпас чоруу дээш демисел-биле сырый харылзаалыг деп демдеглээн. Фашистиг ёзу-чурумга удур, америк кулданыышкына удур испан улустуң маадырлыг демиселиниң дугайын Хосе Хираль чугаалаан. Американнар Испанияны боттарының стратегтиг базазы кылып алырын оралдажып турарлар, олар оон кижи болгаш материалдыг курлавырларны алырын оралдажып турарлар.

Ынчалза-даа Испания кажан-даа даштыкы күрүнениң колониязы болбас. Империалистерге удур демиселин испан улус кажан-даа соксатпас. Улустарның тайбың камгалалының Конгрезин бүгү айтырыгларны тайбың арга-биле таарыштырарының оруу-биле чаа базым кылдыр көрүп, испан улус аңаа байыр чедирип тур деп Хосе Хираль чугаалаан.

Ооң соонда немец чогаалчы **Анна Зегерс** чүве чугаалаан. Германия ийи кезек бооп чарылган. Дайын кыпсыкчылары Германияның барын кезээн ангылап, ону боттарының шериг плацдармы кылдыр ажыглаарын оралдажып турарлар деп ол чугаалаан. Америк империалистерниң айтыышкынын ёзугаар Барыын Германияда дайын талазы-биле кем-буруулуг кижилерни удуртур албаннарже база катап идип үндүрүп турарын Анна Зегерс демдеглээн. Чаа дайынның айыылы бүгү улустарга кыжаныш турар деп ол чугаалаан.

Империалистерниң планнарынга удур улустарның тайбыңче чүткүлү туруп турар. Парламентиге шериг керээлерин күштүг болдуруп бадыларын Аденауэр болгаш ооң бөлүү ам-даа чедип ап шыдаваан деп Анна Зегерс айыткан.

Герман Демократтыг Республикада улустарның найыралының идеязы болза, чаа салгакчыларның кижизидилгези болуп турар. Гитлержи фашизмден хостап кааны дээш бис Совет Эвилелинге өөрүп четирип турар бис. Бодунуң улуг өннүүнче немец улус бүзүрел-биле көрүп турар. Германия бүгү улустар-биле найыралдыг чурттаарын күзеп турар деп Анна Зегерс чугаалаан.

Декабрь 14-те хүндүсү хуралдың төнчүзүнде Италияның «Тайбың дээш христиан шимчээшкин» деп католиктиг организациязының төлээлекчизи **Алессандра Пьяджо** улуг чугаа кылган. Тайбың талалакчыларының шимчээшкининде киришпейн турар ол организация Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң чалааның хүлээп алган болгаш Конгрессче бодунуң төлээлекчилерин чоруткан.

Делегейде дүшкүтрлүг байдалдың чылдагааны болуп турар айтырыгларны тайбың арга-биле шиитпирлээри-биле алды улуг күрүнелер—ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Кыдат Улус Республиканың, Англияның, Францияның болгаш Индияның конференциязын чыылдырар дугайында «Тайбың дээш христиан шимчээшкиннинің» мурнундан Пьяджо санал киирген. КНО-нуң он чыл планын ажылдап кылырының дугайында база аңаа ССРЭ биле АКШ-тың киржириниң дугайында саналды Пьяджо киирген. КНО-нуң он чыл планы Трумэннинің программазының «дөртку пунктузун» болгаш «Коломбонуң планын» солуур ужурлуг болуп турар.

Конгресстиң хүндүсү хуралы ооң биле доозулган.

### Улустарның тайбың камгалалының конгрезинге кыдат улус байырлап турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, улустарның тайбың камгалалының Венада Конгрезинче тайбың камгалалының кыдат комитеди декабрь 11-де телеграмма чоруткан. Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң даргазы Фредерик Жолио-Кюриге адрестеп чоруткан телеграммада чугаалап турары болза:

Конгресс болза, делегейге ужурдузалыг канчаар-даа аажок улуг болуушкун болур. Дайынның айылының күштелиишкининге болгаш бүгү чер бөмбүрзээниң улустарының тайбынче өзүп турар чүткүлүнүң байдалында тайбыңны камгалаарының чугула сорулгазын чугаалажып көөрү-биле тайбынга ынакшылдыг бүгү кижилерни катыштырары-биле Конгресс чыгдынган. Тайбынга ынакшылдыг 5500 миллион кыдат улустуң мурнундан тайбың камгалалының Кыдат комитеди Конгрессти деткип турар болгаш бүгү улустарның тайбынче чүткүлүнүң илередикчилери болур ооң төлээлеринге байыр чедирип тур.

Кыдат улус тайбынга изиг ынак болгаш тайбының херээ—ниитиниң херээ деп чүвени билип турарлар. Тайбың дээш, дайынга удур демисежип турар бүгү улустар-биле сырый катыжарывысты, бистиң күжүвүс тайбыңны камгалаарынга болгаш дайынны болдурбазынга бүгү-ле чүүлдерни кылырын күзеп турар бис. Янзы-бүрү чурттарның улустарының аразынга найыралдыг кады ажылдажылганы хөгжүдеринге болгаш быжыглаарынга ханы чүткүлдүг бүгү кижилер-биле кады ажылдаарын күзеп турар бис.

Дайынны болдурбазы болгаш тайбынны камгалаары дээш кады демиселге бүгү чер бөмбүрзээниң тайбынга ынакшылдыг улустарын Конгресстиң мобилизастаарын болгаш катыштырарын телеграммада бүзүрелдин-биле илередип турар.

(СЭТА).

### Румын улус—национал байырлалынга уткуштур

БУХАРЕСТ. Румын Улус Республиканың тургустунганындан бээр беш чыл болур ою—декабрь 30-ге румын ажылчы чоннар бүдүрүлгениң улуг көдүрлүушкүнү-биле ужуражып турар.

Төөгүлүг ол хүнге алдар кылдыр чурттуң үлетпүр бүдүрүлгелериниң хөй нуруузунуң ажылчыннары болгаш албан-хаакчыттары күш-ажылчы ээлчегге туржуп, бедик көргүзүглерни чедип ап турар. Валя Жиулуй бассейнниң «Аннинаос» хөмүр даш тывыжының шахтёрлары хүннүң-не чүс-чүс тонна хөмүр дашты пландан ажыр берип турар. «Шореканьның дагжылары 1953 чылдың үлүүнүң хөмүр дажын берип эгелээн.

Бухарестиниң Декабрь 21 аттыг машина тудуунуң заводунуң коллективи графикти дыка камнап турар. Ол заводтуң коллективи планын хүн бүрү 40—60 хуу ажыр күүседип турар.

Чурттуң муң ажыг үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажылчыннары Румын Улус Республиканың тургустунган хүнүнден бээр беш чыл болган оюнга чыл планының хуусаа бетинде күүсеткени-биле ужуражып турар.

(СЭТА).

### Кыдат кино ажылдакчыларының белээ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Азия болгаш Оожум океан чурттарының тайбың талалакчыларының Конгрезиниң дугайын чугаалап турар «Тайбың делгерезин!» деп документальдыг кино чурукту улустарның тайбың камгалалының Конгрезинге көргүзер. Ол болза, Вена Конгрезинге кыдат кино ажылдакчыларының белээ.

Пекинниң киностудиязының бүдүрүп үндүргени документальдыг кыдат кинону орус, англи болгаш француз дылдарда хоолгалаан.

(СЭТА).

### И. Туркеничиниң Польшада тураскаалы

ВАРШАВА. Совет чурттуң маадырлыг оолдарының бирээзи, «Аныяк гвардия» деп чажыт организацияның кежигүнү Иван Туркеничиниң тураскаалын Жешув чанында Беликова хөөрүнге ажыткан. Гитлержи эжелекчилерден Польшаны Совет Армияның тиилелгелиг хостаанының үезинде Жешув областың девискээринге Совет Армияның офицери Иван Туркенич тулчуушкунга маадырлыг өлген.

(СЭТА).

# *Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы*

### Империалистер дүвүреп турар

Тайбының болгаш Германияның чаңгыс-аай чоруунуң даизыннары дүвүреп турар. Сөөлгү хүннериниң дурузунда Барыын Германияга болган оолуушкуннар болза, чаңгыс-аай, тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг болгаш хамаарышпас Германияны тургузары дээш демиселин туюлунга чедир чорудар деп немец улустуң шиитпирлиин херечилеп турар.

Боннуң болгаш Парижтиң шериг керээлерин күштүг болдуруп бадылаарының дугайында хоойлу төлевилелдерин ООН парламентиге (оңдестагка) чугаалажып турган үеде бүгү Барыын Германияга митингилер болгаш чыскаалдар канчаар-даа аажок хөөү-биле болуп турган. Чаңгыс талалыг шериг керээзин бундестаг хүлээп албазын улус негеп турган.

Германияны тайбың арга-биле катап катыштырарынга шаптыктаар, Барыын Германияны империалистиг күрүнелериниң шериг плацдармы кылдыр хуулдурар сорулгалыг ол керээлериниң агрессчи, өжээнзирек шинчизин бундестагка болган чугаалажыышкыннар сойгалап илереткен.

Делегей дугуржулгаларын каржызы-биле чөрчүп үревишаан, барыын талакы күрүнелер болгаш Аденауэрниң бөлүү оолза, Барыын Германияны агрессчи Атлантика блогунче, дайын белеткелинче киир тырттып алыр дээш Бонн болгаш Париж керээлерин күштүг болдуруп бадылаарынче далажып турарлар.

Аденауэрниң болгаш чазак коалициязының партияларында ооң дузалакчыларының парламентиге кылган чугаалары ажык милитарисчи болгаш өжээнзирекчи характерлиг болуп турган. Бонн канцлер Барыын Германияның хөлезиленикчи армиязын тургузарының дугайын эң-не чоокку сорулга дугайы ышкаш кылдыр чугаалап турган. «Катышкан Штаттарның күштериниң улгадырының дугайында сагыш салыксап турар бис» деп ол ажыы-биле алгырып турган. Германияның Социалистиг чаңгыс-аай партиязының барыын үзелдиг баштыңнарының болгаш чазак коалициязының партияларының туруштарын дүүштүрбүшаан, Аденауэр болза, бонн чазак «Чөөн чүкче халдаашкынның» дугайында Шумахериң (барыын үзелдиг немец социалистериң чоокта чаа өлүп калган баштыңы) тезистериниң үзелиби-биле хөделип турар деп медеглээн. Барыын Германияны ремилитаризастаарының дугайында болгаш шериг планнарының дугайында ооң барыын талакы күрүнелер-биле чажыт чугаалажыышкыннарының чоруп турарын Германияның Социал-демократтыг партиязының барыын үзелдиг баштыңнарының долузу-биле танышканын Аденауэр ооң-биле чергелештир сагындырган.

Америк империалистерниң айтыышкынын ёзугаар хөделип турар чазак коалициязы болза, Одер—Нейсс таварты кызыгаарны эде көөрүн негеп турар резолюцияны бундестагка кызып турган бадыладып алган.

Ынчалза-даа, боттарының дайынзырак калчааралы болгаш өжээнзирек планнары турза-даа, шериг керээлерин бундестагка чугаалажып турган, бонн чагырыкчылар парламентиниң бажыңының даштында үү болуп турарын улам-на улуг дүвүрээзин-биле топ көөр ужурга таварышканнар. Аденауэрниң бөлүүнүң империалистиг планнары бүгү немец улустуң улам өзүп орар удурланыышкынынга, Европаның бүгү улустарының күүлүг айтыр шавыышкынынга таварышкан.

Бо фактыларның мурнунга Аденауэр база бир кажар арганы кылыр ужурлуг апарган. Доктааткан хуусаазы—декабрь 5-те шериг керээлерин күштүг болдуруп бадылаарының дугайында хоойлу төлевилелдериниң сөөлгү, үш дугаар номчулгазын болгаш оларның талазы-биле шиитпирлиг бадылаашкыннарны чорударындан чазак коалициязы дидинмейн барган дээрзи билдингир болгай.

Бодунуң канчаар-даа аажок таарзынмаанын америк президент базала чажырбаан. Ак бажыңның парлалгага парлаары-биле дамчыткан медеглелинге «күштүг болдуруп бадылаашкынның чорудулгазы-биле холбаалыг элээн хөй чүүлдериниң ужурундан бундестагка бадылаашкын шуут шиитпир болбас...» деп айыткаш, Трумэн болза, «бүгү чүүлдер болдунар-ла арга-биле дүрген күүсетинген турар боор, база ооң соонда дугуржулгага ат салган күрүнелер база күштүг болдуруп бадылаар боор» деп «идегелин» кончуг ширии байдал-биле илереткен.

Империалистер дүвүреп турарлар, чүге дээрге, улустуң тура-соруун, Боннуң болгаш Парижтиң шериг керээлерин күштүг болдуруп бадылаарынга удур улус массаларның улам өзүп турар шимчээшкинин, Германияның национал катап катыжыышкыны дээш, герман айтырыгны тайбың арга-биле шиитпирлээри дээш, Европага тайбың дээш шимчээшкинни топ көрбейн барып болбас-ла болгай. Ол демиселге немец улус тайбының болгаш социализмниң Совет Эвилелинге баштаткан лагериниң өскерлиш чок деткимчезин ап турар.

### Колонизаторлар харыысалгаже чыгаткан

Соңгу Африкада француз колония—Тунисче амгы үеде бүгү делегейниң хөй-ниитизиниң кичээнгейи угланган. Чүге дээрге, чүгле тунис айтырыгны КНО-нуң Кол Ассамблеязының VII сессиязында чугаалажып турарының ужурунда эвес, харын хамыктың мурнунда Тунистиң улус массаларының хайныышкынныг хөпээзиннери-биле бүргетингениниң ужурунда ындыг болуп турар. Ол болуушкуннарның холбажылгазы таварылга эвес, чүге дээрге, Ассамблеяга тунис айтырыгны чугаалажып көөр чорук «Тунисте Француз политиканың судтаашкыны», хамаарылгалыг болгаш колония чурттарның улустарының империалистиг кулданыкчыларының судтаашкыны болуп хуула берип болур дээрзинден колонияларлыг чурттарның төлээлекчилериниң коргуушкуну база таварылга эвес.

Тунис айтырыгның тургустунуп келген ужуру болза, француз колонийжилерниң боттарының ол колониязынга тергииделин камгалаар деп чүткүвүшаан, хамаарышпас чорукту эргезин тыпсырының дугайында тунис улустуң негелдезин хандырарындан ойталап турарына болур.

Тунистиң барык бүгү экономиказы француз монополияларның эргезинде туруп турар. Француз колонийжилер 700 муң гектар эң эки черни эжелеп алганнар. Үндезин чонну каржы дарлалга таварыштырып турар. Доктаамал аштаашкын, ажыл чок чорук, хоозурал, аарыглар—Тунистиң ажылчы чоннарындан чарылбас эдеринчилер болуп турар. Чоннуң 90 хире хуузу бижик билбес. Тунистиң улузунуң эргези чок. Чуртту 15 муң француз дүжүметтер ээлеп турар, оларның эрге-чагыргазы кызыгаар чок болуп турар.

Француз империалистерниң каратуразында аажылалынга удур национал хосталгалыг шимчээшкин чыл келген тудум улам калбарып турар. Улустуң хөлзээзининден коргуп деви дээн француз эрге-чагыргалар чуртка «реформалар» чорудар деп хөй удаа мегелеп турганнар, ынчалза-даа боттарының аазаашкыннарын үргүлчү-ле үреп турганнар.

Тунис улустуң эң-не бөдүүн эргелерин безин топ көрбейн турар «реформаларның» чаа вариантызын тунистер хүлээп албайн баарга, француз эрге-чагыргалар француз-тунис чугаалажыышкыннарны бужар-багы-биле үскени билдингир болгай. Ынчап баар орта француз колонизаторлар чуртта национал-хосталгалыг шимчээшкинни өлүрүкчү чорук ажыглап турган базарынче чүткүвүшаан, калбак дайын чорудулгаларын Туниске чорудуп эгелээннер.

Тунис айтырыгны КНО-нуң Кол Ассамблеязының сессиязынга чугаалажып турар үеде Туниске национал хамаарышпас чорук дээш демиселчилерге удур өлүрүкчү чорук онза күштелип турган. Тунистиң Кайруанының, Сфакстың болгаш чурттуң өске-даа хоорайларының кудумчуларынга база Касабланкага болгаш Алжирге француз империалистер болза, оларның Кол Ассамблеяның индиринден чулчуруп турар үүлдериниң алыс утказын көргүскеннер. «Кызыл хол» деп өлүрүкчү чажыт организацияның кежигүннери тунис ажылчы чоннарын Бүгү-ниити эвилелиниң чиңгине секретары Хашедти өлүрүп кааннар; ол организацияны француз империалистер патриоттарга удур демиселге ажыглаары-биле тускай тургускан деп Тунистиң хөй-ниитизи демдеглеп турар. Француз шериг трибуналы өске-даа хөй-хөй тунис патриоттарны өлүрүп шиитклээн. Бодунуң хосталгазының болгаш хамаарышпас чоруунуң дайыннарының чаа-чаа кемниг үүлгедиглеринге килеңнээн болгаш ажыып-хорадаан тунис улус демиселче киленнээшкин-биле көдүрлүп үнген. Хашедти өлүргенинге удур удурланыышкынның бүгү-ниити ажыл соксадыышкыны чуртка чалбыышталып үнген. Ажыл соксадыкчыларын колонизаторлар боолап турганнар. Олар чүс-чүс патриоттарны тудуп хоругдааннар. Ынчалза-даа шимчээшкинни соксадып болбас апарган, бүгү француз Соңгу Африканы дургаар киленнээшкин хайныгып үнген. Касабланка хоорай бо хүннерде шериг лагери ышкаш болуп турар, хоорайны шериглер бүзээлепкен, кудумчуларда болгаш шөлдерде танкылар болгаш куяк машиналар ыңай-бээр чоруп, агаарда шериг самолёттар даңныылдап турар. Шериглер болгаш полиция чыскаалганнарже боолап, чүс-чүс патриоттарны балыглап болгаш өлүрзедаа, чыскаал оожургавайн турар.

Кол Ассамблеяның Политиктиг комитединге тунис айтырыгның чугаалажып көрүүшкүнүнүң байдалы АКШ-тың планнарын тодаргайы-биле илередип көргүскен. Тунис улусту мегелээри-биле ук айтырыгны Ассамблеяның хүн айтырыынга киирери дээш америк төлээлер бадылап турган. Ол айтырыгны КНО-га чугаалажырын болдурбас деп колониялар-лыг чурттарның оралдажыышкыннары буурап дүшкен соонда олар ээлчеглиг кажарлаашкынны кылып эгелээннер. Ам болза, тунис айтырыгның чугаалажып көрүүшкүнүнүң түннелдерин чок кылыр сорулганы салып турар. Хенертен «бразил» резолюция дээр резолюция тыптып келген. 13 азия болгаш араб чурттарның резолюциязынга көрчүштүр ол резолюция болза, тунис улуска хамаарышпас чорукту тыпсырының дугайында чүнү-даа ыыттавайн турар; ол резолюцияда Францияның колонийжи политиказын буруу шаап турар чаңгыс-даа сөс чок. Резолюция болза, чүгле Франция биле Тунистиң аразынга «чугаалажыышкыннарны үргүлчүлээриниң» дугайында күзээшкинни илередип турар.

«Бразил» резолюцияны америк төлээ ол-ла дораан деткээн болгаш ооң-биле кады АКШ «Францияга бүзүрел турар база оны деткиирин күзеп турар» деп демдеглээн. Колонизаторлар биле хамаарылгалыг чурттарның аразынга «эптештириишкиннин» эргежок чугулазының талазы-биле колониялар-лыг чурттарның төлээлекчилериниң чугааларының чаңгыс эп-сеткилдиг болуп турары оларның канчаар-даа аажок дүвүрээзиннинг байдалда болуп турарын көргүскен. Хоозун «бразил» резолюцияны деткип үндүрүп алгаш, 13 чурттарның резолюциязын хөөп каптарынче англи-америк блок бодунуң бүгү күштерин салып турган. «Бразил» резолюцияны хүлээри Тунисте колонийжи дарлалды болгаш үптелгени чүүлдүгүнгени-биле бир дөмей болуру тодаргай. Колонизаторларның айтып бергени-биле КНО-нуң ынчаар «сүмелээнин» тунис улус хүлээп албас дээрзинге чигзиниг турбас.

### Албадалдың америк политиказынга удур

Латин Америка чурттарында анти америк хөөннер дээн ышкаш Вашингтонга таарымча чок чорукче америк буржуаз парлалга сөөлгү үеде бодунуң кичээнгейин удаа-дараа салып турар апарган. Ол чурттарның элээн хөйүнде байдалдарны анализтеп көргеш, «Нью-Йорк таймс» деп солун мындыг түннелди кылган: «Бо хүн Латин Америка чурттарының политиказында кол чүүл болза, Катышкан Штаттарга бүзүрел чокталыышкынныг чүүл болуп турар ышкаш-дыр».

Ол чүге ындыгыл деп айтырыгның алызынче солун ханылап кирбейн турар. «Бот-боттарынга дузалажылга» деп чылдак-биле, азы анаа-ла чылдак чокка Латин Америка чурттарынга АКШ-тың дөгеп турар кулданыкчы политиктиг болгаш экономнуг дугуржулгаларының дугайын ол солун чугаалавайн турар, а чүгле «Латин Американың чурттарының барык шуптузу амгы үеде экономнуг бергедээшкинде болуп турар» деп тайылбырлал-биле кызыгаарлатынып каан. Америк «дузаламчы» турза-даа ындыг болуп турар-дыр деп солун кайгаашкын-биле медеглеп турар.

Ынчалза-даа америк буржуаз парлалганың чажырып турары фактылар бар. Чижээлээрге, бразил конгресстиң депутаттар палатазы хөй-ниитиниң негелдезин ёзугаар АКШ-биле шериг дугуржулгазын күштүг болдуруп бадылаарын соңгаарладып каан деп дыңнадыг буржуаз солуннарның арыннарынга көзүлбээн.

Кулданыкчы керээ бүгү Бразилияга удурланыышкынның шуурганын хайныктырган. «АКШ-биле шериг дугуржулгазын бүгү чурт хүлээп албайн турар» деп «О популар» деп бразил солун бижээн.

Америк албадалдың политиказы база катап бууражашкынга таварышкан.

М. АФОНИН.

# Кореяда болуушкуннар

### Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының декабрь 14-те медээлээни болза:

Эрткен хүннүң дургузунда Кореяның Улустуң армиязының кезектери кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чоруткан.

Декабрь 13-те америк агааржы дээрбечилер кандыг-даа шериг объектилери чок Ыйчжу хоорайны ийи шактың дургузунда бомбалаан. Хоорайже ийи муң ажыг янзы-бүрү өртендирер, чаза тевер, оожум частыр бомбаларны октаан. Элээн каш чүс тайбың чурттакчылар өлүрткен, дыка хөй бажыңнар үрелген.

Декабрь 14-те Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш адыгжы-аңчылары дайзынның 5 самолёдун аңдара аткан болгаш 7 самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

# Барыын Германияда парлакчыларның ажыл соксадыышкыннарының чедиишкиннери

БЕРЛИН. Барыын-Герман парлакчыларының ажыл соксадыышкыннары ажылчы чоннарның тиилелгези болуп төнген.

Барыын Германияның ДПА агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, ажыл соксадып турар улустуң негелделерин хандырганының соонда Барыын Германияның бүгү улуг болгаш ортумак солуннары декабрь 11-де база катап үнүп эгелээн.

Ол ажыл соксадыышкынының үезинде полиграфия болгаш саазын үлетпүрүнүң ажылчыннарының барыын үзелдиг удуртулгазы бодунуң өскерликчи ролюн көргүскен.

Ажыл соксадыышкынының түлүктүг үезинде, бүгү парлакчыларның чаңгыс эви онза чугула турында, профэвилелиниң удуртукчу ажылдакчылары «таарыштыр көрүп турган ажыл соксадыышкыны» кылыр деп адаар чүүлдү идип үндүргеннер. Ол болза, парлакчыларның бүгүниитиниң ажыл соксадыышкынын бир эвес бүдүрүлгениң ээзи оларның негелдезин хандырарынга чөпшээрежир болза, ынчаарда чамдык типографияларның база ном үндүрер черлериниң ажылчыннары ажылды база катап эгелээр кылдыр ажыл соксадыышкынын хуулдурар ужурлуг турганын айтып турар.

Ажыл соксадыкчыларының хөй кезии барыын үзелдиг удуртулганың шак ындыг өскерликчи саналдарынга шиитпирлиг удурланыышкынны кылган болгаш профэвилелиниң барыын удуртукчуларының саналы хүлээп албааннар.

Ам бо үеде ажыл соксадыкчыларының негелдезин хүлээп албайн турар полиграфия үлетпүрүнүң бичии бүдүрүлге черлеринде ажыл соксадыышкыннары үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

## *ДОПЧУ МЕДЭЭЛЕР*

★Чехословакия солуннарның медээлеп турары болза, четче эвес медээлер ёзугаар алырга чехословак-совет найыралдың айының дургузунда чехословак-совет найыралдың Эвилелинге 150 муң кежигүннер кирген.

★ «Импренса популар» солуннуң медээлеп турарын езугаар алырга, «Бонд энд Шейр» деп америк кампанияга хамааржып турар хоорайның транспорт болгаш коммунал хандырылганың бүдүрүлгелериниң бүгү-ниити ажыл соксадыышкыны Бразилияның Масейо хоорайда эгелээн. Ажыл соксадыышкыны кылганнар ажыл төлевирин бедидерин негеп турарлар.

★ Суг өртээнин таривиниң дыка улгатканының дугайында шиитпирни Хельсинк муниципалитеди декабрь 10-да хүлээп алган деп фин солуннар медээлеп турар. Суг өртээ кубометрде 6—6,5 марка улгадыр.

★ Голландияның «Троув» солуну америк, англи болгаш француз шериг төлээлекчилериниң чажыт хуралының дугайын дыңнадын турар. Ол хуралга чаа 35 шериг аэродромнарының тудуушкунунуң дугайында саналды хүлээп алган.

(СЭТА).

### Ниццада фашисчи өнчүк-чөңгээлер

ПАРИЖ. Декабрь 7-ниң дүнезинде Францияның коммунистиг партиязының Ниццада секциязының бажыңынче фашистер бомба октааннар. Ооң частыышкынынан витрина үрелген болгаш аңаа турган литература делгелгелери чок кылдынган.

Фашисчи өнчүк-чөңгээлерниң бо чоруунга Ниццаның чону шиитпирлии-биле удурланып турар.

(СЭТА).

### Канада ажылчыннарның ажыл соксадыышкыны үргүлчүлеп турар

КОПЕНГАГЕН. Ажыл төлевирин бедидер дугайында ажылчыннарның чөптүг негелделерин хандырып бээринден бүдүрүлгелер ээлериниң ойталаанындан исланды ажылчыннарның массалыг ажыл соксадыышкыннары үргүлчүлеп турар. «Лану ог фольк» деп солуннуң Рейкьявикте корреспондентизиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, профэвилелдеринде катыжып турар бүгү исланды ажылчыннарның 83 хуузу амгы үеде ажыл соксадыышкынында киржип турар. Ажыл соксадыышкыны кылып турар бүгү профэвилелдериниң төлээлекчилери киришкен ажыл соксатканнарның комитеди деткимче дилээри-биле соңгу чүк чурттарының, профэвилелдериниң дилег кылыр шиитпирни үндүрген.

Рейкьявикте болгаш чурттуң өскедаа хоорайларында хөй кижилиг митингилериниң киржикчилери демиселди төнчүзүнге чедир тиилелгелии-биле чорудар дугайында резолюцияларны хүлээп ап, чазактың дүжериниң дугайында негелделерни үндүрүп турар.

(СЭТА).

### ЧАЗАЛГА

Бо чылдың декабрь 17-де үнген № 245 (2675) «Шын» солуннуң дөртку арнында «Улустарның тайбың камгалалының Конгрези» деп эгелиг чүүлдүң үшкү колонказының адаандан өрү сески шугумга «Кашаниден, бразиль чогаалчылар» деп сөстерни улаштыр номчуур-тур.

Бо частырыг редакцияның ажылдакчызы эш Ширин-оолдуң хынамча чок шүгтениниң болган.

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

**Физкультура** — ОРГАНИЗМНИ КАДЫКШЫДАРЫНЫҢ БОЛГАШ БЫЖЫГЛААРЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ АРГАЗЫ.

**Мага-боттуң аваангыры болгаш күжү үргүлчүнүң белеткели-биле чеьдип алдынып турар.**

Физкультура болза, өкпе аарыгларын болдурбайн, чем хуулдуруушкунун экижидип, нерви системазын болгаш шыңган эьттерни быжыглап турар. Физкультура кижиге энергияны, сергек болгаш амыдыралчы өөрүшкүнү немеп берип, ооң ажылга арга-мергежилин болгаш шыдамыккай чоруун бедидип, база кижиниң элекке кырыыр чоруун болдурбазын хандырып турар.

**Лыжа спорту**—культурлуг дыштанылга болгаш хөглээшкин болур.

**Лыжа спортунуң техниказы-биле чепсегленицер!**

КАДЫК МАГА-БОТКА—КАДЫК ОМАКШЫЛ!

*Санитар чырыдыышкынының Тыва область бажыңы.*

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 3—68, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б02038 Облкуускомнуң типографиязы